וועטער
ווינטיק, קאלט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

אידישנ־וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 5.36
זון אונטערגאנג — 7.31

די איינציגע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 79. Winnipeg, Wed. April 22, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך ה׳ אייר. תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
APR 23 1931
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

הדיז פארענדיקט דעבאטע איבער רעדע פון טראָן

אנב - אורחא

פון מארק

א ווינטשאפטלאכע אפהאנדלונג איבער שלישי,— פערדיזם און פארדיזם, — אז אידעאלסטישע לעקציע פון א זייער פראקטישן כאראקטער, — אמת׳ע מערב לאזן זיך סרייבן מיט ביישן.

ווען א איד א גביר, וואס האט א שוואכ־קייט צו שלישי (און זיי האבן דאס אלע), זאל נאר וועלן, קאן ער מיט זיין געלט קויפן וויפל שלישי ער זאל נאר וועלן.

ער האט זיך געקאנט קויפן די מהודר־דיקסטע ספר־תורה, מיט זיבערנע עץ־חיים׳ס, מיט א נאלדענעם כתר און מיט א מענטל פון סאמעט און זייד, און ווען נאר עס פאר׳חלש׳ט אים דאס הארץ נאך אביסל שלישי, ארויסנעמען זיין מהודר־דיקע ספר־תורה און אריינפאקן עטלאכע שלישי׳ס און פארבייטן מיט׳ן פיינסטן מפטיר.

אבער דער גביר טוט ניט אזוי. אזא סארט שלישי קאן נאר זיין איידעלער מאגן ניט פארדייען.

אדרבא, — מעג עס זיין אן אריינע ספר־תורה, מיט פשוט׳ע היל׳צערנע עץ־חיים׳ס, מיט א סיצענעם מענטעלע, — אבער ס׳זאל דערביי זיין א מנין אידן, מעגן זיי זיין קבצנים בני דלפנים.

שלישי האט א טעם נאר מיט א מנין, מיט א ״יעמד הגביר״, און מיט צען פאר אויגן, אמווייניקסטנס, וואס זאלן נאכקוקן מיט באוואונדערונג און מיט קנאה . . .

און אזוי ווי דער נגיד קאן קריגן שלישי צו דער זאט נאר ביי די קבצנים, — ביי די נגידים אין ער דאך קיין מיוחס ניט, — הייסט עס, אז מיר, קבצנים האבן אויך א וויכטיקע פונקציע אויף דער וועלט: צו פארזארגן די נגידים מיט שלישי

און דאס הייסט, אז די נגידים מוזן אנ־קומען צו אונז, קבצנים, נאך שלישי, און זיי מוזן שוין דערפאר זעען, אז מיר זאלן עקזיסטירן אויף דער וועלט און זאלן טאר־קע זיין פארזארגט מיט א מנין אויך.

דעם מוסר־השכל דארף איך אויך ניט דערקלערן. האלט עס בלויז אין זינען אין אונזערע געזעלשאפטלאכע ארבעטן, און איר וועט ניט פילן זיך אזוי אראפגעפאלן פאר די נגידים . . .

❦

מיט א נאראווייסקן פערד מוז מען אויס־קומען מיט גוטן.

אז מען דארף אים איינשפאנען, דארף מען אים אריינגאן אין די האלאבליעס מיט א גלעט איבער דער גרייוע און מיט א פאר פריינטלאכע ווערטער, און אז מען וויל ער זאל ניין אין מיין שפאן ווי געהערייק, דארף מען אים דערמוטיקן מיט א גוט ווארט.

קיין בייטש זאלט איר ניט ווייזן פאר א נאראווייסקן פערד: ער וועט אדער צע־טראגן און וועט אייך ברעכן האלז און נאקען (און אפשר זיך אויך), אדער ער וועט בלייבן שטיין עקשנות׳דיק אויף איין ארט, כאטש שינדט די הויט פון אים.

א קלוגער פערד טרייבער ווייסט געגוי־די דאזיקע חכמת הסוס, און ביי אים וועט דאס סאמע נאראווייסטסטע פערד ניין ווי א זומער, און וועט אים דערפירן צו זיין ציל.

❦

הענרי פארד האט זיך דערטראכט צו דער דאזיקער חכמה מיט זיין פשוט׳ן פלע־בייאישן שכלקחישן, און, ווי איר זעט, חוץ אדער מיט זיין שארן, אויף אונז אלעמען געזאגט געוואר . . .

פארד האט פארשטאנען, אז דער אר־בעטער באלאנגט צום נאראווייסטן סארט פערד, און אזא סארט פערד דארף מען [illegible] מיט הייי און מיט האבער, און [illegible] אים נעבן א גלעט איבער גרי־[illegible] ער זאל לויפן און ניט בריקען זיך.

און פארד האלט זיינע ארבעטער אין שפאן און זיכערער, ווי איר אנדערע אינ־דוסטריאלסטן, וואס קארבענען זייערע מיט בייטש, און פארדס ארבעטער לויפן פאר אים שנעלער און בעסער אין זיין וואגן, ווי די ארבעטער וואס ווערן געטריבן מיט די בייטשן.

אין איר זעט דאך: פארדס באלענגאלי־שע פרנסה ליידט ניט דערפון, — אדרבא, ער קריגט מיט פראצענט צוריק וואס ער ליינט אויס אויס׳ן ביסל הייי מיט האבער, און מיט זיין גלעט פארזיכערט ער זיך קענן א בריק מיט׳ן נעקאנווענט הינטערשטן פוס אין זייט אריין . . .

❦

סער הענרי מארגאן ראט עטוואס ענ־לאכעס צו אונזערע קאנאדער קאפיטא־ליסטן.

סער הענרי אליין איז איינגעלאך א שטיקל בעל־חלומות, כאטש ער האט אין דער פארוואלטונג פון די קאנאדער נאצי־אנאלע אייזנבאנען ארויסגעצייגט אויך א סך פראקטישן שכל. ער מיינט אבער פארט, אז אינדוסטריאליסטן דארפן ניט האבן בלויז זייערע פראפיטן אין זינען, און אז ארבעטער זיינען טאקע באמת באר־עבטיק צו לעבן ווי שטיקלאך מענשן.

אבער ווען מען לייגט אויף אט די פוס־טע חלומות אן א זייט, פארבלייבט דער געזונטער פראקטישער תמצית פון זיין עצה: אז די אינדוסטריאליסטן וועלן מאכן די ארבעטער פילן ווי שותפים צו דער אונטערנעמונג, וועלן זיי פילן פאר איר אן אחריות, זיי וועלן ארבעטן בעסער און אי־בערגעגעבענער, און במילא וועט שוין דער קאפיטאליסטן שניידן בעסערע פראפיטן.

❦

די געשיכטע איז אבער, וואס דער קאר־נאדער ארבעטער איז אפילו ניט קיין נאר־ראוויסטער פערד: ער גייט, דאנקען גאט, אין שפאן, אפילו ווען מען טרייבט אים מיט א בייטש מיט קיין הייי און האבער.

וואס דען, זיי וועלן חלילה זיין ״באל־שעוויקי״. די קאנאדער ארבעטער?

אזוי אזוי לאנג ווי דאס פערד גייט אזוי אין שפאן אין בריקעס זיך ניט ווען מען רייבט אים ארויס מיט׳ן בייטש אין די איינגעפאלענע זייטן, איז נישט קיין אור־זאך, פארוואס די באלבאטים זאל זיך מיטמאכל פארוועלן ווערן ברייטהארציק..

אין זיין פולער יוניפארם

לארד בעסבארא, נייער גאווערנאר־רושעגראל פון קאנאדע, ווי ער האט אויסגעזעהן אין זיין פולער יוניפארם די טעג, נאכדעם ווי מען האט אים געערט מיט אן ערן־מיטגלידערשאפט פונ׳ם קא־נאדער לעגיאן.

פירשט ראדזיוויל בויט א שול פאר די אידן פון זיין שטעטל

(ספעציעל פאר ״דאס אידישע ווארט״)

ווארשע, אפר. 22 (איטא). — פירשט ראדזיוויל, פרעטענדענט אויף דעם פוי־לישן טראן, האט ביינעשטייערט א סומע געלט צו בויען א נייע שול אינ׳ם אידישן שטעטל אליק. אין וואלין. וואס געפינט זיך ביי ראדזיוויל מאיאנטיק.

דער פירשט און זיין פרוי האבן לעצטן שבת באזוכט די אלטע שול אין שטעטל, און דער חזן האט אין זייער אנווזנהייט געזאגט א תפילה פאר דעם פארשטארבע־נעם פאטער פונ׳ם פירשט און א ברכה צו די געסט. נעכטן האט דער פירשט צוגע־שיקט זיין ארכיטעקטאן אין שטעטל אפ־צושאצן וויפל עס דארף קאסטן אויפבויען א נייע שול, און ער האט צוגעזאגט בייצו־טראגן די נאצטע סומע.

50 קאמוניסטן ארעסטירט אין פראנצויזישער אינדא־כינע

האנאי, פראנצויזישע אינדא־כינע, אפ־ריל 22. — פופציק פערזאן זיינען ארעס־טירט צוזאמען מיט דער לאקאלער מיליץ אין ווינטס פראוויינץ, נאך א צוזאמענ־שטוים מיט אנטיטאטרן וואס האבן אגי־טירט פאר׳ן קאמוניזם. דאס איז געווען אפריל 12טן, און אפריל 14 איז נאך א צוזאמענשטויס פארגעקומען צווישן אפ־ליצייי אין קאמוניסטן, און א סך פון די לעצטע זיינען צע׳ממיט׳ט געווארן.

אייסלאנד וויל ווערן זעלבסשטענדיק

קאפענהאגען, דענמארק, אפריל 22. — לויט באריכטן פון רעקיאוויק, הויפט־שטאט פון אייסלאנד, פארשפרייטן זיך דארטן די רעפובליקאנישע סענטימענטן, דער סטודענטן פראבאנד דארטן האט גע־פאדערט די גרינדונג פון א זעלבסשטענ־דיקער אייסלאנדער רעפובליק אזוי שנעל ווי מעגלאך. סטודענטן האבן דעמאנ־סטרירט פאר דער דענישער לענאציע נעבכטן.

די פאליטישע לאגע אין אייסלאנד איז א פארפלאנטערטע. זינט פרעמיער טאנ־ראלסאן איז לעצטע וואך געשלאגן גע־ווארן און ער האט אויפגעלייזט דעם אל־טינג (פארלאמענט).

אייסלאנד באלאנגט איצט צו דער לע־נישער קרון.

—(::)—

באפרייטער ארעסטאנט גע־טויט פאר זיין פאר־ראט צו זיינע חברים

ניריארק, אפריל 21. — ״העפ־דזשעק״ ליטל, א פאראוויילטער צו לע־בענס לענגלאכער געפענגעניש, אין דא־נעמארא, איז לעצט אנגאריקט געווארן דערפאר וואס ער האט נעהאלפן די באנ־אמטע וועגן דער טורמע צו אונטערדרינק אן אויפשטאנד פון די ארעסטאנטן.

דער ״פרייאלאכער דזשעק״ האט אבער לאנג ניט געגאסן פון זיין באפרייאונג, ווייל מען האט אים געפונען א דערשאסע־נעם מיט דריי קוילן אין זיין קערפער, ארום לאנג אייליאנד סיטי.

—(::)—

עסטרייכישע פאשיסטן קריגן געלט פון היטלעריסטן

ווין, אפר. 22 (איטא). — די עסטריי־כישע נאציאנאל סאציאליסטישע פארטיי האט דערהאלטן א גרויסע סומע געלט פון די דייטשע נאציאנאל־סאציאליסטן אין מינכען, כדי צו פארשפרייטן נאציאנאל־סאציאליסטישע פראפאגאנדע אין עסט־רייך.

די דאזיקע נייעס ווערט דא איבערגע־נעבן אין די הינע צייטונגען. די מעלדונג זאגט אז די סומע איז א גרויסע, כאטש די ספעציפישע צאל ווערט ניט אנגעגעבן.

—(::)—

ווינער קהלה פראטעסטירט צו רעגירונג פאר ניט שטיצן נויט־באדערפטיקע איד. כלי קודש

ווין אפר. 22 (איטא). — דאס פרעזי־דיום פון דער היגער קהלה האט אויף איר לעצטער זיצונג אנגענומען א באשלוס צו פראטעסטירן קעגן דער רעגירונג פאר אפ־זאגן זיך צו שטיצן נויטבאדערפטיקע אי־דישע כליקודש, פונקט ווי עס ווערן גע־שטיצט די נייסטלאכע פון אנדערע רעלי־גיעס. אין דעם פראטעסט ווערט אנגעוויזן, אז די רעגירונג פארשווענדט דערמיט דעם פרינציפ פון רעליגיעזער גלייכהייט, און די רעגירונג וועט אויפגעפאדערט ווערן צו באזייטיקן דעם אומרעכט.

—(::)—

גנבים ברעכן זיך אריין אין בערלינער שול

בערלין, אפר. 22 (איטא). — גנבים האבן זיך אריינגעבראכן אין דער שול אויף אוונטס שטראסע, זיי האבן צוגענומען די צדקה־פושקעס, זילבערנע חפצים און א צאל טליתים.

אראבער מעלדן בא־שלוס ניט צו קומען קיין לאנדאן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך ״איטא״)

לאנדאן, אפר. 22 (איטא). — די אראַ־בישע עקזעקוטיווע האט נעמאלדן איר בא־שלוס ניט צו שיקן קיין דעלעגאציע קיין לאנדאן צו באטייליקן זיך אין די פאר־האנדלונגען וועגן דעם אנטוויקלונגס פראַ־גראם, — האט דער קאלאניאלער אפיס אינפארמירט די ״איטא״. דער אראבישער ענטפער ווערט איצט באטראכט אינ׳ם קאלאניאלן אפיס, און די רעגירונג ווייס נאך ניט באשטימט, אויב גלייכצייטיק מיט די פארהאנדלונגען דא מיט דער אי־דישער אגענטור וועט זי אנפירן אויך פארהאנדלונגען מיט די אראבער אין פא־לעסטינע.

דער קאלאניאלער אפיס האט ווייטער באשטעטיקט, אז די אידישע אגענטור אין איינגעלאדן געווארן צו א זיצונג היינט מיט פארטרעטער פון דער בריטישער רע־גירונג, וואו ״פראגעס פון פאלעסטינער אנטוויקלונג אין אלעגעמיין״ וועלן פאר־האנדלט ווערן.

—(::)—

אייסלאנד וויל ווערן זעלבסשטענדיק

קאפענהאגען, דענמארק, אפריל 22. — לויט באריכטן פון רעקיאוויק, הויפט־שטאט פון אייסלאנד, פארשפרייטן זיך דארטן די רעפובליקאנישע סענטימענטן, דער סטודענטן פראבאנד דארטן האט גע־פאדערט די גרינדונג פון א זעלבסשטענ־דיקער אייסלאנדער רעפובליק אזוי שנעל ווי מעגלאך. סטודענטן האבן דעמאנ־סטרירט פאר דער דענישער לענאציע נעבכטן.

די פאליטישע לאגע אין אייסלאנד איז א פארפלאנטערטע. זינט פרעמיער טאנ־ראלסאן איז לעצטע וואך געשלאגן גע־ווארן און ער האט אויפגעלייזט דעם אל־טינג (פארלאמענט).

אייסלאנד באלאנגט איצט צו דער לע־נישער קרון.

—(::)—

באפרייטער ארעסטאנט גע־טויט פאר זיין פאר־ראט צו זיינע חברים

ניריארק, אפריל 21. — ״העפ־דזשעק״ ליטל, א פאראוויילטער צו לע־בענס לענגלאכער געפענגעניש, אין דא־נעמארא, איז לעצט אנגאריקט געווארן דערפאר וואס ער האט נעהאלפן די באנ־אמטע וועגן דער טורמע צו אונטערדרינק אן אויפשטאנד פון די ארעסטאנטן.

דער ״פרייאלאכער דזשעק״ האט אבער לאנג ניט געגאסן פון זיין באפרייאונג, ווייל מען האט אים געפונען א דערשאסע־נעם מיט דריי קוילן אין זיין קערפער, ארום לאנג אייליאנד סיטי.

—(::)—

עסטרייכישע פאשיסטן קריגן געלט פון היטלעריסטן

ווין, אפר. 22 (איטא). — די עסטריי־כישע נאציאנאל סאציאליסטישע פארטיי האט דערהאלטן א גרויסע סומע געלט פון די דייטשע נאציאנאל־סאציאליסטן אין מינכען, כדי צו פארשפרייטן נאציאנאל־סאציאליסטישע פראפאגאנדע אין עסט־רייך.

די דאזיקע נייעס ווערט דא איבערגע־נעבן אין די הינע צייטונגען. די מעלדונג זאגט אז די סומע איז א גרויסע, כאטש די ספעציפישע צאל ווערט ניט אנגעגעבן.

—(::)—

ווינער קהלה פראטעסטירט צו רעגירונג פאר ניט שטיצן נויט־באדערפטיקע איד. כלי קודש

ווין אפר. 22 (איטא). — דאס פרעזי־דיום פון דער היגער קהלה האט אויף איר לעצטער זיצונג אנגענומען א באשלוס צו פראטעסטירן קעגן דער רעגירונג פאר אפ־זאגן זיך צו שטיצן נויטבאדערפטיקע אי־דישע כליקודש, פונקט ווי עס ווערן גע־שטיצט די נייסטלאכע פון אנדערע רעלי־גיעס. אין דעם פראטעסט ווערט אנגעוויזן, אז די רעגירונג פארשווענדט דערמיט דעם פרינציפ פון רעליגיעזער גלייכהייט, און די רעגירונג וועט אויפגעפאדערט ווערן צו באזייטיקן דעם אומרעכט.

—(::)—

גנבים ברעכן זיך אריין אין בערלינער שול

בערלין, אפר. 22 (איטא). — גנבים האבן זיך אריינגעבראכן אין דער שול אויף אוונטס שטראסע, זיי האבן צוגענומען די צדקה־פושקעס, זילבערנע חפצים און א צאל טליתים.

פרעמיער בענעט דערקלערט אז לאגע אין דער וועסט איז נאָרניט אזוי שלעכט

פאלן פון נויט זייער זעלטן, און צענדליקער טויזנטער פארמערס האבן געלט אין באנק. — מר. בענעט האט געקראָגן זיין אינ־פארמאציע אין פאליסיער האטעל, זאגט גארדינער

אטאוואַ, אפר. 22. — אז די לאגע אין דער וועסט איז נאר ניט אזוי קריטיש און אז זי ווערט געשילדערט מיט אזעלכע טונקעלע פארבן פון ליבעראלן, פראגרעס־סיון און ארבעטער בלוין כדי צו שלאגן פאליטישן קאפיטאל, איז געווען די באהויפ־טונג פון פרעמיער בענעט אין הויז נעכטן אין א רעדע, מיט וועלכער ער האט גע־בראכן זעקס וואכן פון שטילשווייגן.

מר. בענעט האט אנב דערקלערט, אז קיין רעגירונג אין וועלכער ער וועט זיין א מיטגליד וועט ניט איינגיין אויף באַ־שטימען נאראנטירטע וויינ פרייזן. ער האט אויף דערקלערט די פאלגנדע פונקטן:

די דריי פריירי פראוינצן מאכן ניט דורך קיין באזונדער שווערע צייטן.

די לאגע איז ניט אזא אז זי זאל דארפן באטראכטט ווערן ווי א שארפער עקאָנאָ־מישער קרזיס.

פאלן פון פאקטישער נויט זיינען באַ־גרעניצט בלויז צו געצייל־טע פערזאנען דא און דארטן.

צענדליקער טויזנטער פארמערס האבן היבשע סומען געלט אין באנק.

די 300 מיליאן דאלאר אינוועסטירט אין אוטאמאביל און טראקטארן אין די פריירי פראווינצן דערציילן, אז די באַ־

אידישע פאלקס פארטיי ענדערט איר נאמען

ווארשע, אפר. 22 (איטא). — די אי־דישע פאלקס פארטיי האט אפגעשטימט צו ענדערן איר נאמען אויף ״אידישע דע־מאקראטישע פאלקס פארטיי״ ביי דער צווייטער זיצונג פון איר קאנגערעסנע וואס ווערט דא אפגעהאלטן.

א היציקע דיסקוסיע איז פארגעקומען איבער דער פראגע, אויב די פארטיי זאל־שטיצן די איצטיקע רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי. די מייסטע דעלעגאטן האבן זיך אויסגעדריקט פאר אזא שטיצונג.

אמעריקאנער עדות פארטיידיקן תבואה ספעקולאנטן ביי נעכטיקער זיצונג פון דער סטעמפ קאמיסיע

קאמיסיע פארענדיקט היינט אירע זיצונגען

נאך צוויי עדות, וועלכע זיינען פארגעקומען אויף דער שיקאגער בערזע איז ניט שווער אויסצו־מיידן ביי א געהעריקן קאנטראל.

עס איז פארהערט געווארן אויף ע. ס. פארקער, פרעזידענט פון ״קעש קלאוזינג פריוויז קאמיטע״ פון ווינ׳ניפעגער גרין׳ן עקס־טשיינדזש.

דיי סטעמפ קאמיסיע האלט היינט אפ איר לעצטע זיצונג, און היינט איינט פאל׳ס איז אפ קיין מינעאפאליס פון שיקאגא, וואו דער פארהער וועט פארגעזעצט ווערן.

צווישן די עדות וואס וועלן היינט פאר־הערט ווערן, וועלן זיין א. דזש. מעקפעל׳ס פרעזידענט פון דער פארקויף אגענטור פונ׳ם ווייץ־פול, און אשער האווארד, א ווינ׳ניפעגער תבואה סוחר.

מעיאר זוכט רופט ווידער צו הייליקן קריג קעגן די קאמוניסטן

ריידנדיק ביי א פארזאמלונג, אין א קירך, האט מעיאר זוכט געזאגט, אז מאס־קווער געלמי אר... פאר קאמוניסטישער פראָ־ [illegible] אין ווינ׳ניפעג.

מיר זיינען איצט אין א מלחמה מיט דעם גרעסטן שונא וואס מיר האבן ווען געהאט, און קיין אנדער פלאץ אין קאַ־נאדע ווערט די קאמוניסטישע פראפאַ־גאנדע ניט אזוי שנעל פארשפרייט ווי אין ווינ׳ניפעג״, — האט דער מעיאר גע־זאגט. ״עס זעט אויס אז די ווינ׳ניפעגער בירגער פארטראכטן זיך ניט ווענן דער ערנסטקייט פון דער דאזיקער פראבלעם״.

״אכצן טויזנט דאלאר״, — האט דער מעיאר געזאגט, ״איז געשאפן געווארן לעצטן מיטוואך, אין א קורצער צייט, אויף איינצוליינן ערבות (בייל) פאר ניין פערזאן וועלכע זיינען ארעסטירט געווא־רען ביי דער דעמאנסטראציע פון די אר־בעטסלאזע. דאס איז א באוויי, אז אין ווינ׳ניפעג געפינען זיך באצאלטע אגענטן פון מאסקווע. די מענשן וועלכע זיינען ארעסטירט געווארן, זיינען געווען אר־בעטסלאזע, וואו האבן זיי גענומען דאס געלט? זיי האבן עס געקראָגן פון מאס־קווע״, — האט דער מעיאר געזאגט.

״דאס זיינען אלע מאל געווען די שלים־מזל׳דיקע ארבעטסלאזע וועלכע האבן גע־האט טראבל מיט דער שטאטיקער פאלי־ציי, און ניט די קאמוניסטישע פירער, וועלכע זיינען געשטאנען אין הינטער־גרונד פון די אומרוען און זיי שטעלן זיך קיינמאל ניט אנטקעגן וועגן עס קומט טראבל״, — האט ער געזאגט.

עקס-קעניג אלפאנסאָ אויף א ״געשעפט רייזע״ קיין ענגלאנד

פאריז, אפריל 22. — עקס־קעניג אל־פאנסאָ פון שפאניע מיט אייניקע באַ־גלייטער איז נעכטן אפגעפאָרן קיין ענג־לאנד אויף א ״געשעפט רייזע״.

די אמאליגע געפינט זיך דערווייל אין דעם שטעטל פאנטענבלא, וואו, ווי די פאליציי באהויפטעט, עס איז גרינגער צו פארהיטן זי פון אן איבערראשונג. מען גלייבט אבער, אז זי וועט דארטן לאנג ניט פארבלייבן. אלפאנסאָ, איז מען זיך משער, וועט קויפן א גוט אין ענגלאנד, וועט דארטן פארבריינגען דעם זומער און וועט אויפ׳ן ווינטער אריבערפאָרן אין דער פראנצויזישער ריוויערא.

מאדריד, אפריל 22. — די רעפובלי־קאנישע רעגירונג זוכט צו פארכאפן אזוי שנעל ווי מעגלאך אלע גיטער פונ׳ם פאר־טריבענעם קעניג, וואס קאנען נאר באַ־

אמעריקאנער פארם כיי־ראַ באשטעטיקט ניט ״דאמפינג״ באריכט

וואשינגטאן, אפר. 22.—פארזיג. סטאוו פון דער פארם ביורא האט דערקלערט, אז דער באשלוס אנגענומען פון דער ביורא מיט עטלאכע חדשים צוריק צו פארקויפן 35 מיליאן בושל פון איר וויץ רעזערוו און מער ניט צו קויפן פאר סטאביליזאַ־ציע צוועקן פונ׳ם שניט פון 1931, פאר־בלייבט אומגעענדערט.

דאס לייקנט קאנטיק אפ דעם נעכטיקן באריכט, אז די ביורא האט באשלאסן אראפזעצן אויפ׳ן איירפייאישן מארק שנעל ווי מעגלאך אירע אלע וויץ זאַ־פאסן, וואס קאנען באטרעפן ארום 275 מיליאן בושל ביז יולי.

וואשינגטאן, אפר. 22. — סעם ר. מע־קלווי, פון דער רעגירונג פארם ביורא, האט אפגעלייקנט דעם באריכט אין ״ניו־יארק טיימס״, אז די ביורא האט בדעה צו ״דאמפן״ אירע וויץ אין איראפא. די ביורא וועט פארקויפן, זאגט ער, בלויז ווען זי וועט קריגן א יושר׳דיקן פרייז.

—(::)—

נייטראלער קרן היסוד קאמי־טעט געגרינדעט אין עסטרייך

ווין, אפר, 22 (איטא). — די נייטראלע קרן היסוד קאמיטע וואס האט זיך דא גע־גרינדעט, שליסט איין ניט־ציוניסטן, צווי־שען זיי פראמינענטע מיטגלידער פון בנ׳י־ברית. דער עסטרייכישער פארבאנד האט זיך אנטזאגט צו באטייליקן אין דער ניי־גערינדעטער קאמיטע. דר. יעקב ארנ־שטיין, פרעזידענט פונ׳ם פארבאנד האט רעזיגנירט פון מיטגלידערשאפט אין דעם ראט פון דער אידישער אגענטור.

אנדערע נייעס פון דער וועלט

רעגירונג קרינט מערהייט פון 34 ביי אפשטימונג

אטאוואַ, אפר. 22. — די דעבאטעס אי־בער דער רעדע פון טראָן זיינען נעכטן פארענדיקט געווארן, און נאכדעם ווי די אמענדמענטס פון די ליבעראלן און פון די פארמערס זיינען דורכגעפאלן, איז דער הויפט פארשלאג, דער רעגירונגס ענטפער צו דער רעדע, אנגענומען געווארן מיט 111 שטימען צו 77, — א מערהייט פון 34.

דער ליבעראלער אמענדמענט איז גע־שלאגן געווארן מיט 116 צו 73, און דער פארמערס סוב־אמענדמענט איז דורכגע־פאלן מיט 113 צו 82.

פאר׳ן פארשלאג האבן געשטימט אלע קאנסערוואטיוון און איין אומאפהייניגיקער

אידישע פאלקס פארטיי ענדערט איר נאמען

ווארשע, אפר. 22 (איטא). — די אי־דישע פאלקס פארטיי האט אפגעשטימט צו ענדערן איר נאמען אויף ״אידישע דע־מאקראטישע פאלקס פארטיי״ ביי דער צווייטער זיצונג פון איר קאנגערעסנע וואס ווערט דא אפגעהאלטן.

א היציקע דיסקוסיע איז פארגעקומען איבער דער פראגע, אויב די פארטיי זאל־שטיצן די איצטיקע רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי. די מייסטע דעלעגאטן האבן זיך אויסגעדריקט פאר אזא שטיצונג.

אנדערע נייעס

פארענדיקט דעבאטע איבער רעדע פון טראָן

אטאוואַ, אפר. 22. — די דעבאטעס אי־בער דער רעדע פון טראָן זיינען נעכטן פארענדיקט געווארן, און נאכדעם ווי די אמענדמענטס פון די ליבעראלן און פון די פארמערס זיינען דורכגעפאלן, איז דער הויפט פארשלאג, דער רעגירונגס ענטפער צו דער רעדע, אנגענומען געווארן מיט 111 שטימען צו 77, — א מערהייט פון 34.

דער ליבעראלער אמענדמענט איז גע־שלאגן געווארן מיט 116 צו 73, און דער פארמערס סוב־אמענדמענט איז דורכגע־פאלן מיט 113 צו 82.

פאר׳ן פארשלאג האבן געשטימט אלע קאנסערוואטיוון און איין אומאפהייניגיקער

אידישע פאלקס פארטיי ענדערט איר נאמען

ווארשע, אפר. 22 (איטא). — די אי־דישע פאלקס פארטיי האט אפגעשטימט צו ענדערן איר נאמען אויף ״אידישע דע־מאקראטישע פאלקס פארטיי״ ביי דער צווייטער זיצונג פון איר קאנגערעסנע וואס ווערט דא אפגעהאלטן.

א היציקע דיסקוסיע איז פארגעקומען איבער דער פראגע, אויב די פארטיי זאל־שטיצן די איצטיקע רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי. די מייסטע דעלעגאטן האבן זיך אויסגעדריקט פאר אזא שטיצונג.

סאָוועט רעגירונג פירט איין שטיק ארבעט סים־טעם אומעטום

מאסקווע, אפריל 21. — א נייע סיס־טעם פון שכירות, באוואוסט אלס ״כאז־ראסטשאט״ (כאזייסטוועני ראסטשאט), וועט ענדערן די סאוועטישע פאליטיק בנוגע שכירות צו ארבעטער. די דאזיקע נייע סיסטעם וועט מיינען שטיק ארבעט, און זי וועט איינגעפירט ווערן, לויט אלע וואר׳שיינלאכקייטן, פון דעם ערשטן מאי אן.

לויט דער נייער סיסטעם וועלן די שכי־רות צו די ארבעטער ניט זיין באזירט אויף דער קאמוניסטישער טעאָריע פון גלייכער פארטיילונג, נאר אויף דער קאַ־פיטאליסטישער סיסטעם פון באלוינונג אינדיווידועלע אנשטרענגונגען און באַ־מיאונגען לויט יעדנס פעאיקייט און אונ־טערנעמונגס גייסט.

לויט דער נייער סיסטעם פון שכירות, וועט יעדער פאבריק, קאלעקטיווע פאַ־רעס, מינע, אייזנבאן אדער וועלכע עס איז אנדער גרופע ארבעטער, מוזן אויף זיך טראגן די פארענטוואָרטלאכקייט צו אויספירן קאנטראקטן צו דער געזעטצלי־כער צייט און רעגולירן זייערע שכירות אן דער אריינמישונג פון זייערע צעכן (טרייד יוניאנס).

—(::)—

אמעריקאנער פארם כיי־ראַ באשטעטיקט ניט ״דאמפינג״ באריכט

וואשינגטאן, אפר. 22.—פארזיג. סטאוו פון דער פארם ביורא האט דערקלערט, אז דער באשלוס אנגענומען פון דער ביורא מיט עטלאכע חדשים צוריק צו פארקויפן 35 מיליאן בושל פון איר וויץ רעזערוו און מער ניט צו קויפן פאר סטאביליזאַ־ציע צוועקן פונ׳ם שניט פון 1931, פאר־בלייבט אומגעענדערט.

דאס לייקנט קאנטיק אפ דעם נעכטיקן באריכט, אז די ביורא האט באשלאסן אראפזעצן אויפ׳ן איירפייאישן מארק שנעל ווי מעגלאך אירע אלע וויץ זאַ־פאסן, וואס קאנען באטרעפן ארום 275 מיליאן בושל ביז יולי.

וואשינגטאן, אפר. 22. — סעם ר. מע־קלווי, פון דער רעגירונג פארם ביורא, האט אפגעלייקנט דעם באריכט אין ״ניו־יארק טיימס״, אז די ביורא האט בדעה צו ״דאמפן״ אירע וויץ אין איראפא. די ביורא וועט פארקויפן, זאגט ער, בלויז ווען זי וועט קריגן א יושר׳דיקן פרייז.

—(::)—

נייטראלער קרן היסוד קאמי־טעט געגרינדעט אין עסטרייך

ווין, אפר, 22 (איטא). — די נייטראלע קרן היסוד קאמיטע וואס האט זיך דא גע־גרינדעט, שליסט איין ניט־ציוניסטן, צווי־שען זיי פראמינענטע מיטגלידער פון בנ׳י־ברית. דער עסטרייכישער פארבאנד האט זיך אנטזאגט צו באטייליקן אין דער ניי־גערינדעטער קאמיטע. דר. יעקב ארנ־שטיין, פרעזידענט פונ׳ם פארבאנד האט רעזיגנירט פון מיטגלידערשאפט אין דעם ראט פון דער אידישער אגענטור.

אין זיין פולער יוניפארם

לארד בעסבארא, נייער גאווערנאר־רושעגראל פון קאנאדע, ווי ער האט אויסגעזעהן אין זיין פולער יוניפארם די טעג, נאכדעם ווי מען האט אים געערט מיט אן ערן־מיטגלידערשאפט פונ׳ם קא־נאדער לעגיאן.

פירשט ראדזיוויל בויט א שול פאר די אידן פון זיין שטעטל

(ספעציעל פאר ״דאס אידישע ווארט״)

ווארשע, אפר. 22 (איטא). — פירשט ראדזיוויל, פרעטענדענט אויף דעם פוי־לישן טראן, האט ביינעשטייערט א סומע געלט צו בויען א נייע שול אינ׳ם אידישן שטעטל אליק, אין וואלין, וואס געפינט זיך ביי ראדזיוויל מאיאנטיק.

דער פירשט און זיין פרוי האבן לעצטן שבת באזוכט די אלטע שול אין שטעטל, און דער חזן האט אין זייער אנווזנהייט געזאגט א תפילה פאר דעם פארשטארבע־נעם פאטער פונ׳ם פירשט און א ברכה צו די געסט. נעכטן האט דער פירשט צוגע־שיקט זיין ארכיטעקטאן אין שטעטל אפ־צושאצן וויפל עס דארף קאסטן אויפבויען א נייע שול, און ער האט צוגעזאגט בייצו־טראגן די נאצטע סומע.

50 קאמוניסטן ארעסטירט אין פראנצויזישער אינדא־כינע

האנאי, פראנצויזישע אינדא־כינע, אפ־ריל 22. — פופציק פערזאן זיינען ארעס־טירט צוזאמען מיט דער לאקאלער מיליץ אין ווינטס פראוויינץ, נאך א צוזאמענ־שטוים מיט אנטיטאטרן וואס האבן אגי־טירט פאר׳ן קאמוניזם. דאס איז געווען אפריל 12טן, און אפריל 14 איז נאך א צוזאמענשטויס פארגעקומען צווישן אפ־ליצייי אין קאמוניסטן, און א סך פון די לעצטע זיינען צע׳ממיט׳ט געווארן.

סאָוועט רעגירונג שיקט קיין אויס־לאנד נאך אידישע באלמעלאכעס און ספעציאליסטן פאר ביראָ־בידזשאן

ריגע, אפר. 22 (איטא). — מ. ראשקעס, הויפט אויפזעער פון דער סאָוועט רעגירונג איבער דעם קאלאניזאציע פראָיעקט אין בי־ראָ־בידזשאן, איז אהער אנגעקומען אויף א מיסיע צו קרינן אידישע באלעמעלאכעס און אנדערע אינדוסטריעלע עקספערטן צו פארן קיין ביראָ־בידזשאן.

ה׳ ראשקעס און מיט דעם זעלבן צוועק אויך באזוכט ליטע.

דריי טויט St. סוראַמיליעס אנטלו[illegible] אין סלאָנים

ווארשע, אפר. 22 (איטא).— 3 טויזנט אידישע פאמיליעס אין דער שטאט סלאָ־נים האבן שנעל פארלאזן זייערע היימען, ווען דער טייך שארא איז ארויס פון זיין ברעגן און האט פארפלייצט כמעט די גאנצע שטאט.

דאס וואסער איז צוויי פוס טיף אין די מייסטע נאסן פון שטאט. די פאליציי און די פייערלעשער טוען אלץ וואס זיי קאנען צו צו דערלאזן די פארפלייצונג צו פאר־שפרייטן זיך, אויפרייסנדיק מיט דינאמיט די איין אין טייך, אבער די געפאר איז נאך אלץ גרויס.

[illegible] בתבים זיינע־[illegible] אים נעבן א גלעט איבער גרי־[illegible] ער זאל לויפן און ניט בריקען זיך.

פאר אידישער קאלאניזאציע, זיינען אויך אינגאנצן אונטער וואסער פון די פאר־פליצונגען און זיי זען איצט אויס ווי א ים

גרויסער עולם אין ת״ת פראטעסטירט קעגן איסור פון די רבנים

די מאסן פארזאמלונג, נעכטן אוונט אין ת״ת זאל, פארופן

THE ISRAELITE PRESS The only Jewish Newspaper in Western Canada.

ווארט אידישע

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

דער בירגער פאפירן שווינדל

מיט א קורצער צייט צוריק איז אין קאנאדע אנטדעקט געוואָרן א בירגער פאפירן שווינדל, וואָס איז געווען פארשפרייט איבער'ן גאנצן לאנד, און, דאכט זיך, באזונדערס אין מערב קאנאדע. נאָכדעם ווי די רעגירונג האָט דורכגעפירט אן אייספאָרשונג וועגן דעם ענין, איז עס איצט איבערגעגעבן געוואָרן אין די הענט פון דעם געריכט. אין א ריכטער אין מאָנטרעאל פירט איצט דורך א פארהער, נאָך וועלכן ער וועט באשטימען די קלאגעס.

לכתחילה האָט עס אויסגעזעען, אז די בירגער פאפירן "פאבריק" האָט ספעציעל געארבעט לטובת די אימיגרעצלאכע עלעמענטן אין די שטאטן, באזונדערס אין שיקאגאָ. אזוי, למשל, ווען א שיקאגער איינגעוואנדערטער באנדיט אדער שווינדלער האָט מורא געהאט מען זאָל אים נים דעפארטירן אינ'ם לאנד פון וועלכן ער קומט ווען מען וועט אים כאפן, פלעגט ער זיך באזאָרגן מיט קאנאדער געפעלשטע בירגער פאפירן, אזוי אז אויב מען דעפארטירט אים, זאָל עס זיין קיין קאנאדע, פון וואנען ער קאָן דערנאָך צוריק אריינפאָרן אין די שטאטן, אפשר מיט נייע געפעלשטע פאפירן.

וואָלט עס באשריינקט זיך אויף אָט די אומגעזעצלאכע עלעמענטן, וואָלטן מיר דאָ וועגן דעם ניט געהאט וואָס צו זאָגן: דאָס איז דאָך, נאָכאלעמען, א מייל פון זייער "געשעפט", און זיי וועלן ניט באווירקט ווערן פון עצות און ווארנונגען אין דער הינזיכט, פונקט ווי זיי ווערן ניט באווירקט בנוגע אנדערע אומגעזעצלאכע מעשים.

ווי עס זעט אָבער אויס פונ'ם פארהער אין מאָנטרעאל, האָט די באנדע פעלשער אָנגעפירט א סך א ברייטערע טעטיקייט. און צווישן אירע קרבנות געפינען זיך אומשולדיקע מענשן, וואָס וועלן איצט אפשר דארפן באצאָלן זייער א הייכן פרייז פאר זייער טעות צו לאָזן זיך פארפירן פון אָט די שווינדלער.

אזוי האָט איינער פון די עדות פאר'ן ריכטער אין מאָנטרעאל, א איד, דערקלערט, אז ער האָט געדארפט האָבן זיינע בירגער פאפירן וואָס שנעלער, צוליב א רייזע וואָס ער האָט געזאָלט מאכן קיין אייראָפּע, וועלנדיק פארזיכערן זיך אז ער וועט אריינגלאָזן ווערן אין לאנד ווען ער וועט קומען צוריק. אזוי אָבער צו צו קריגן די פאפירן דורך די געוויינלאכע קאנאלן האָט גע־דארפט געמען ארום דריי חדשים, האָט ער בעסער באצאָלט פופציק דאָלאר צו א פערזאָן וואָס האָט אים צוגעזאָגט צו קריגן די פאפירן אין צוויי וואָכן צייט.

ווי אזוי די באנדע האָט די בירגער־פאפירן געקראָגן און וועלכע שווינדלערייען און פעלשונגען זיי זיינען דערביי באגאנגען, וועט מסתמא אנטדעקט ווערן ביים פארהער. דאָ האָט איר אָבער איינעם וואָס האָט גע־קאָנט קריגן זיינע בירגער־פאפירן אויף א געזעצלאכן אופן, און ער האָט זיך באגארישט צו קריגן זיי אויף אן אומגעזעצלאכן וועג. דער רעזולטאט דערפון פאר אים און פאר נאָך ארום 170 פערזאָן וואָס האָבן אויף אן ענלאכן אומגע־זעצלאכן וועג געקראָגן זייערע בירגער־פאפירן, קאָן זיין זייער א שווערער. נים נאָר וועלן זיי פארלירן די אומגעזעצלאכע פאפירן, נאָר זיי קאָנען אויך קריגן שווערע שטראָפן, נים אויסשליסנדיק אפילו דעפארטאציע אין געוויסע פאלן.

אימיגראנטן פאלן אָפט קרבנות פון פארשיידענע שווינדלער. און ס'איז איינע פון אויגאנגען פון אונזער אימיגראנטן־הילף פאראיין צו פארהיטן זיי פון די רויב־פיגל וואָס לויערן אויף זיי. פאר דעם פאראיין איז אָבער שווער צו האלטן אן אויג כסדר אויף די איינגעוואנדערטע, — ער קאָן בלויז וואָרענען זיי דורך דער פרעסע אין אלגעמיין צו היטן זיך פון שווינדלער וואָס באמען זיי אן עטוואָס קענן די געזעצן פונ'ם לאנד, — און דער פאראיין טוט עס מאקע, און ער הערט דיך איינגעוואנדערטע, צווישן אנדערע, צו קריגן זייערע בירגער פאפירן דורך געזעצלאכע מיטלען.

עס זיינען אָבער דאָ איינגעוואנדערטע, וואָס באגרייפן נאָך ניט די גע־זעצן פונ'ם לאנד, און זיי פארשטייען ניט, אז ווען מען באָט זיי אן צו קריגן זייערע בירגער־פאפירן אויף א שנעלערן וועג, ווי דער געוויינלאכער און פאר א באשטימטן פרייז, קאָן דאָס ניט געטאָן ווערן אויף א געזעצלאכן אופן. זיי שטעלן זיך אזוי ארויס צו דער געפאר פון אימיגראנטן וואָס ברעכן פון לאנד. — פארברעכנס. וואָס קאָנען זיך שווער אפרופן אויף זייערע עכנס, אויב ניט באלד, איז אפילו אין צען אדער צוואנציק יאָר ארום.

אָט די אימיגראנטן וואָרענען מיר. זאָלן זיי ניט אוועקשטעלן זייערע גאנצע לעבנס דאָ אין לאנד אין סכנה צוליב א מאָמענטאלן פארצוג וואָס, ווי זיי זעט אויס, זיי קאָנען קריגן.

יעדער אימיגראנט, וואָס וואוינט דאָ אָפּ אין לאנד פינף יאָר צייט און האָט א ריינעם רעקארד, קאָן קריגן זיינע בירגער־פאפירן אן וועלכע ס'איז שווערקייטן און פאר א מינימאלן פרייז. ווען אימעצער שלאָגט איינעם פאר צו קריגן בירגער־פאפירן דורך "קפיצת הדרך", זאָל ער זיך באראטן מיט דעם אימיגראנטן־הילף פאראיין אדער מיט זיין באקאנטן אדווקאט, ווען־לכע וועלן אים פארהיטן פון אוואנטיורעס וואָס קאָנען זיך פאר אים אויסלאָזן אומגליק־לאך.

אמעריקע באשליסט צו "דאמפן" ווייץ

ניט ווייניג גיפט איז פארגאָסן געוואָרן אויפ'ן חשבון פון סאָוועט רוסלאנד. דערפאר וואָס זי "דאמפט" אירע תבואה אויפ'ן וועלט מארק, דער מאָראליזירנדיק די פרייזן. צווישן אנדערע, איז אויך געווען אמעריקע, וואָס האָט שווער געליטן פון די געפאלענע ווייץ־פרייזן. געווען דערפאר שטארק ברוגז אויף דער סאָוועט רעגירונג.

און אָט באשליסט איצט די אמעריקאנער פארם ביורא אראָפּציישטן אזוי שנעל ווי מעגלאך אויפ'ן אייראָפּייאישן מארק א סכום פון וועלכע 275 מיליאָן בושל וויין, — אפשר זעקס מאָל מער, ווי די גאנצע סאָוועטישע וויין עקספארטן פארן יאָר. איז דאָס עפעס ניט "דאמפינג?"...

די פארם ביורא טרייסט די אמעריקאנער פארמערס, אז זי האָפט דאָס זאָל ניט באווירקן די אינערלאכע וויין פרייזן. אָבער די סאָוועטס רעגירונג האָט ביי זיך אין לאנד אויך רעגולירטע פרייזן. דאכט זיך, א סך העכערע, ווי אין די שטאטן. די פראגע איז דאָך אָבער פונ'ם וועלט מארק, און דאָ קאָן די אמעריקאנער "דאמפינג" האָבן אפשר א סך א שווערערע ווירקונג, ווי די סאָוועטישע "דאמפינג".

די פארם ביורא האָט אָבער פאר איר אויפגאבע צו העלפן בלויז די אמעריקאנער פארמערס. דורך שאפן געקינסטלטע העכערע פרייזן אין לאנד. די פארמערס פון אנדערע לענדער מעגן זיך, אויף וויפל זי איז שייך, שלאָגן זיך קאפּ אן קישן.

אנערקענט אמעריקע, הייסט עס, דעם פרינציפּ. אז יעדעס לאנד דארף זיך זאָרגן בלויז פאר זיך אליין, און זאָלן די אנדערע זיך אליין באזאָרגן. אָבער דאן ווארום זאָל מען עס אזוי פאראיבל האָבן אויף דער סאָוועט־רעגירונג, וואָס פארקויפט אירע סחורות דאָרט וואו עס לאָזט זיך און ווי עס לאָזט זיך? פארוואָס זאָל איר ווייי טאָן דער קאָפּ פאר דעם אמעריקאנער אָדער קאנאדער פארמער?

אָדער אפשר געפינט אמעריקע, אז דאָס וואָס זי מעג יא טאָרן אנדערע ניט?

די ווייכטיקסטע העברעאישע מאנוסקריפטן געפינען זיך אין וואטיקאנ'ס ביבליאָטעק אין רוים

(א בריוו פון רוים)

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט") פון דוד קליינלענדער

מיט א קורצער צייט צוריק איז אין קאנאדע אנטדעקט געוואָרן א סענ־סאציאנעלער באריכט פון פראג, אז דער אידישער־תלמודיקס נפתלי פרוך פון קארפאטזוראסאנ, איז נעשיקט געוואָרן אלס דירעקטאר פון וואטי־קאנ'ס העברייאישער ביבליאָטעק, און אז דער פאנקט האָט אפילו מסכים געווען צו פארזאָרגן פרוך'ן מיט א בשי'ער קיר. דער דאזיקער באריכט איז שפּעטער אָפּגעלייקנט געוואָרן פון פריר'ן אליין, אין אן אינטערוויו מיט דעם רוימער קאָ־רעספאנדענט פון דער "אידישער טעלעגראפן אגענטור". עס האָט זיך אויסגעשטעלט, אז פריר פירט בלויז דורך אויספאָרשונגען אין דעם וואטיקאנס העברייאישער ביבליאָטעק. ער איז דערצו באאויפטראגט געוואָרן פון דר. אהרן פרייסאָן, דער ביבליאָטעקאר פון דער פראנ־צויזישער שפּאנישער־ביבליאָטעק, דער פאָלגנדער אר־מיקל ניט פיל איינצעלהייטן ווענן די וויכטיקע העברייאישע מאנוסקריפטן, וואָס געפינען זיך אין דעם וואטיקאנ'ס ביבליאָטעק, און וועלכע פריר פארשט איצט אויס.

רעדאקציע.

די וואטיקאנער ביבליאָטעק באזיצט אומ־צוויי־פלאר דעם רייכסטן ביכער און מאנ־וסקריפטן אויצר אין דער וועלט. עס גע־פינען זיך דארט ביכער און שריפטן אין אלע שפּראכן פון אלע אומות העולם. מער ווי מיט זיינע מוזעאומס און באריומטע פינאקאטעק, און וועלכע עס געפינען זיך קונסט־ווערק פון אן אומבאגרייפלאכן ווערט, איז דער וואטיקאן שטאָלץ מיט זיינע אלטע און בעלטענע. ביכער און אמ־לונגען און מאנוסקריפטן. באזונדערע השׂ־נחה און זארגפעלטיקייט האָבן די פּיפּסטן פון דער רוסישער קירך אריינגעוויזן פאר דער ביבליאָטעק פון וואטיקאן. הויפּט־זעכלאך דער איצטיקער פּיפּסט; פיום דער עלפטער, וועלכער איז אליין געווען לאנג־יאָריקער "פּראָפעקט" פון דער קאטוליל־שער ביבליאָטעק "אמברוזיאנא" אין מיי־לאנד און פון דער ביבליאָטעק פון וואטי־קאן, האָט זיך באמיט צו פארזיכערן דעם רום, וועלכע די וואטיקאנישע ביבליאָטעק געניסט פון לאנג אין דער ברייטער וועלט.

נאָך אין יאָר 1914 האָט מאנסיניאר ראָ־טי, היינטיקער פּיפּסט פיום 11 (עלפ־טער), צוגעזאָגט צו דער פּראָבראיטונגס ארבעטן פון שאפן א געניון, אויף וויסנ־שאפטלאכע, מאָדערנע יסודות, באגרינדע־טען קאטאלאָג פון אלע ביכער און כתב־יד, וואָס געפינען זיך אין דער "ביבליאָ־טעקא אפּאָסטאָליקא וואטיקאנא".

בשעת דער וועלט מלחמה איז דיר אר־בעט ניט געווארן איבערגעריסן. זי האָט אָבער אויף ניט געבראכט קיין גרויסע רע־זולטאטן. איצט אין די לעצטע יאָרן האָט די ארבעט ביים שאפן דעם קאטאלאָג שנעל געגאנגען פארוויס.

כדי דער קאטאלאָג זאָל זיין לייכט צו־גענגלאך און זאָל ענטשפּרעכן די לעצטע דערגרייכונגען אויפן געביט פון ביבליאָ־גראפיע זיינען אריינגעלאָגן געוואָרן קיין רוים די בעסטע קענער אויף דעם געביט, ווי דזשיאיס ב. האנסאן, ביבליאָטעקער פון דעם שיקאגאָ'ער אוניווערסיטעט און טשארלס מארטעל, לייטער פון דער ביב־ליאָטעק פון אמעריקאנער קאנגרעס, און וואשינגטאן. די צוויי אמעריקאנער ביבלי־אָטעקארן צוזאמען מיט דער הילף פון א גאנצן שטאב געלערנטע פון פארשיידענע לענדער זיינען באויפטראגט געוואָרן מיט דער אויפגאבע צענויפצושטעלן דעם גראנ־דיעזן קאטאלאָג פון די אלע ביכער זאמ־לונגען און האנסטרייפטן, וואָס האָבן זיך זיי דורות אנגעזאמלט אין דער ביבליאָ־טעק פונם וואטיקאן.

דאָס צענויפשטעלן דעם טייל פונם קא־טאלאָג, וואָס אנבאטרעפט די פילע העב־רעאישע ביכער און כתב־יד האָט אנגע־טראָפן געוואָרן [illegible] 67 [illegible] 22,210.7[illegible] אין דער העברע־[illegible] און זיינען ניט פארשטענדלאך און צוגענגלאך פאר קא־טוליישע גייסטלאכע און געלערטע. דער קאטאלאָג פון די אלטע העברעאישע מאנו־סקריפּטן, מיט וועלכע מען באנוצט זיך נאָך ביז'ן היינטיקן טאָג אין דער וואטי־קאנער ביבליאָטעק שטאמט פונם אב־צינגטן יאָרהונדערט. עס האָט אים צע־ניפּגעשטעלט דער גלח יאוזף אסעמאני, וועלכער האָט פילע האנטשריפטן דורכגע־לאָזן, פילע ווידער האָט ער שלעכט אויס־נעטייטשט, וואָס פארענטפערט זיך מיט זיינע שוואכע קענטעניש פון דער תל־מוד שפּראך. אגב איז ווערט צו דערמאָ־נען, דאָס בשעת מען האָט געדרוקט אין רוים זיין קאטאלאָג, איז אויסגעבראכט אין דער דרוקעריי א שרפה און פונם קאטאר־לאָג איז מער ניט פארבליבן ווי צוועלף עקזעמפּלארן.

פיום דער עלפטער, דער איצטיקער פּיפּסט איז גרויסער ביבליאָפיל האָט גע־וואָלט דאָס אינם נייעם, אלגעמיינעם קאָ־טאלאָג פון דער "ביבליאָטעקא וואטיקאָ־נא", וועלכער ווערט איצט געשאפן, זאָלן אויך די העברעאישע ביכער אין כתבי־יד ווערן געהעריק פארציינכנט. צו דער פארארבעטונג האָט ער אויסגעבאן איז איינ־געגאָרן געוואָרן דורכ'ן פּיפּסט דער באר־רימטער אידישער געלערנטער, מחבר פון פילע שריפטן אויפן געביט פון געשיכטע און ביבליאָגראפיע, דער לאנג יאָריקער לייטער פון דער שטאט'ס ביבליאָטעק אין פּראנקפורט אם־מיין, פּראָפעסאָר אהרן פריימאן.

פּראָפעסאָר פריימאן איז אין משך פון מערער יאָרן געשטאנען אין וויסנשאפט־לאכע באציאונגען מיט מאנסניאר ראָטי, היינטיקער פּיפּסט. הויפּטזעכלאך אין דער צייט ווען מאנס. ראָטי האָט פארנומען דעם הויכן אמט פון ביבליאָטעקער פון דער "אמבראזיאנא" אין מיילאנד.

אין די לעצטע יאָרן, ווען פּראָפעסאָר פריימאן האָט איבערגענומען די אויפגא־בע פון צענויפשטעלן דעם אידישן טייל פון דעם קאטאלאָג איז ער אייניקע מאָל געקומען קיין רוים און אין דאָרט פאר־בליבן א לענגערע צייט. דאָס לעצטע מאָל איז פּראָפעסאָר פריימאן געקומען קיין רוים אין דעצעמבער פ. י. אין דער באַ־גלייטונג פון זיין שוליער און יונגן אידי־שען געלערנטן, נפתלי פריער.

נפלי פריער שטאמט פון מארמאראש אין קארפאטן רוסלאנד און ער האָט שוין פארענטפערט זאכלאכע אייניקע באדייטנדע אויפ־זאצן איבער די פארשיידענע לעזעארטען פון די תלמוד האנטשריפטן. אים אויף האָט פּראָפעסאָר פריימאן פארטרויט די וויינטערדיקע, ענטגילטיקע ארבעט פון קאָ־אלאגירן די אידישע כתבים זאמלונגען פון דער וואטיקאנישער ביבליאָטעק.

אין דער "ביבליאָטעקע וואטיקאנא" גע־פינען זיך איבער אכט הונדערט פארשיי־דענע האנטשריפטן זאמלונגען, וועלכע ווע־רען אנגערופן מיט'ן געמיינזאמן נאָמען פון "קאדעקסן". דאָס זיינען מייסטנס תלמוד און קבלה עקזעמלארן. א גרויס־סער טייל פון זיי איז אלט איבער טויזנט יאָר. עס געפינען זיך צוויישן זיי אזעלכע מאנוסקריפטן, וועלכע זיינען נאָך ניט באקאנט דער ברייטע וויסנשאפטלאכער אויפמאנ־טערקזאמקייט. דאָס זיך דערפון אז דער ווערט קרעפטיקער און געשפּאנ־טער.

א פרייד הערשט איבער אשאקאָ'ס לאנד, דאָס פאלק יובלט, יום־טוב'דיק. לאנג זאָל לעבן זיין באליבטער הערשער, לאנג זאָל לעבן אויף זיין באליבטע און יונגע מלכה.

אשאקאָ'ס פנים שטראלט פון שמחה. זיין שיינע קענען צו זיין רעכטע האנט. זיינע יועצים און חכמים ארום זיין טיש פּראזאמלט. געסט ביי זיין קענינגלאכער סעודה. אן ערווירדיקע שטילקייט הערשט. אשאקאָ רערט, אשאקאָ פרעגט זיין ווייב, וואָס וויל זי, וואָס פארלאנגט זי? פריי־מיטערלאכער פריינטשאפט אנגענומען, אירע מיט הכנעה'דיקער דאנקבארקייט. אירע אפענע אויספאָדערונגען און פארפירונגען האָבן שפּעטער זיין רחמנות דערוועקט, זיין צער פארמערט, אָבער ניט זיין פרו־מע עקשנות געבראכן.

זיך אלס דעם אליין שולדיקער באַ־טראכטנדיק, — קענן זיין קלוגן פּאָטער, קענן זיין מאיעסטעטשיע שטיף מוטער, האָט ער זיי ביידן אויסגעמיטן. און אין זיין איינזאמקייט האָט ער זיך דער סאָ־מאדהי, דער אינערלאכער פארטיפונג איבערגעגעבן.

אין טרויער שטייט דער גאנצער הויף, פאר'דאנט'ט, דער קלוגער קענינ אשאָ־קאָ, אין עצבות, דאָס גאנצע פאלק, קראנק איז די יונגע מלכה, טריקנט אויין ווי א ניט באוואסערטער בוים. די רופ־אים, אזוי גוט ווי די פאגעשלאגן, אומ־באהאלפן.

מסוכן שטארק איז די ליבע פון זינדיקן בלוט, אנמעכטיק זיינען קענן איר די גוטע נייסטער און די פרומע תפילות, מעכטיק איז אָבער דער פארלאנג נאָך נקמה. נקמה אין דעם פּרינץ קונאלא, די סיבה פון אירע ניט דערפילטע פארלאנ־גען, פון איר וועלקנדער יוגנט, ווי באל־זאָם הייל'ט זי (די נקמה) אירע וואונדן. רויטלט אירע טויט בלאסע באקן, צינדט אן די האלב פארלאשענע אויגן, יערער איבר ווערט קרעפטיקער און געשפּאנ־טער.

א פרייד הערשט איבער אשאקאָ'ס לאנד, דאָס פאלק יובלט, יום־טוב'דיק. לאנג זאָל לעבן זיין באליבטער הערשער, לאנג זאָל לעבן אויף זיין באליבטע און יונגע מלכה.

אשאקאָ'ס פנים שטראלט פון שמחה. זיין שיינע קענינ צו זיין רעכטע האנט. זיינע יועצים און חכמים ארום זיין טיש פּראזאמלט. געסט ביי זיין קענינגלאכער סעודה. אן ערווירדיקע שטילקייט הערשט. אשאקאָ רערט, אשאקאָ פרעגט זיין ווייב, וואָס וויל זי, וואָס פארלאנגט זי? פריי־איז איר ביטע, מעג עס זיין דאָס גרעס־טע, דאָס גאנצע קענינגרייך. איין וואָך די רעגירונג פירן, איין וואָך, ניט מער. דאָס איזדער באשיידענער פארלאנג פון דער קענינ.

"ריין ווילן זאָל געשעען", — זאָגט אשאקאָ, "די פּראָזאמלטע זיינען דיינע דינער, באמוי!" !

און נאָך איידער די וואָך איז דורך, האָט די מלכה באפוילן: די ביידע אויג־גען פון פּרינץ קומאלא זאָל מען ארויס־רייסן און ז ייאיר ברייגנען. דער קענינ אשאקאָ ווייסט ניט פון דעם, דען די קענינגלאכע חתימה, מיט וועלכער דער באפעל איז גע'חתם'עט, איז פון אים אין געהיים צוגענומען געוואָרן.

ניטאָ איז שאקאָ'ס לאנד ווער עס זאָל דעם פּרינץ אָנריר. דאָס צו טאָ וואנ־ניט די קאלטבלוטיקסטע תלונים. עס העלפן ניט די רייכע מתנות פון פּרינץ קונאלא אליין, וואָס ער זאָגט צו, צו דעם וואָס וועט דורכפירן דעם ווילן פון זיין גריין פאטער.

סוף כל סוף האָט זיך אזא אוממענש נעפונען. ארויסגעריסן דאָס ערשטע אויג, נעמט עס דער פּרינץ אין האנט און זאָגט: "פארוואָס זעסטו ניט — די מיאוס'ע שטיק פלייש — דאָס וואָס דו האָסט ביז איצט געזעען? נאָראנים זיינען די וואָס גלויבן אז "דו" ביזסט "זיי". זיי פארדר־נען די שמיץ. פריי פון יסורים און לייד זיינען די, פאר וועמען דו ביזסט קיינ־מאָל ניט מער ווי א ליינערישער גע־שווייר".

און אזוי זיינען געווען זיינע ווערטער נאָכדעם ווי דער אוממענש האָט אים זיין צווייטן אויג דערלאנגט: "און אויב פון פלייש איז מיר ארויסגעריסן געוואָרן א ניי, ריין, א פארלאזן אויג, האָב איך באקומען — דאָס אויג פון "חכמה".

די טרענער פון די משיחישע באוועגונגען ביי אידן

אן אָפּהאנדלונג פון אלע באוועגונגען פון משיח'ישער אויסלייזונג פון בר ככבאָ ביז הערצלע

פון יוסף שפירא

(זיבעטע פארזעצונג)

בר ככבא האָט געמאכט דעם לעצטן פארזוך, אומצוקערן די אידישע זעלבסט־שטענדיקייט. ער איז אזוי ארום געווען בלויז א פּאָליטישער משיח. זיין אויפגאבע איז געווען בלויז, צו באפרייען דאָס אידישע פאָלק און דאָס אדישע לאנד.

אין יענעם מאָמענט, בלויז זעכציק יאָר נאָך דעם חורבן, ווען דאָס פאלק האָט געפילט די שווערע האנט פון דעם באזיגער און האָט זיך נאָך ניט געקאָנט צוגעוויינען דערצו, איז דאָס גאנץ גרינג צו פארשטיין, אז דאָס האָט באראפט געווען זיין די אויפגאבע פון דעם, וועמען דאָס פאלק און זיינע פירער, האָבן גע־קריינט פאר דעם אויסלייזער.

"משיח בן יוסף" האָט בלויז די אויפגאבע פון א פּאָליטישן משיח, ער דארף פירן מלחמות און אפילו די וואָס האָבן באזירט דעם משחיזם אויף גייסטיקע יסודות, האָבן אויך ניט געקאָנט דורכלאָזן די דאָזיקע אויפגאבע זיינע פון א קעמפער, אין דעם געווינלאכן דערלאָזן זיך אויפ'ן אויסלייזער.

די דאָזיקע אויפגאבע האָט בר ככבא דורכגעפירט. ער האָט געפאָרערט פון זיינע אָנהייגער, אז זיי זאָלן זיין שטארק גענוג בייצושטיין יעדן נסיון. ער האָט זיי אויסגעפּרוּווט דערמיט, וואָס ער האָט געהייסן די וואָס האָבן געוואָלט זיך אָנ־שליסן אין זיין ארמיי, אָפּהאקן א פינגער פון איין האנט מיט דער שווערד אין דער צווייטער האנט. קענן דעם האָבן די חכמים פּראָטעסטירט און גע'טענה'ט, אז ער מאכט אידן בעלי־מומים און זיי האָבן אים געהייסן אויספּרוּווט זיינע אָנהייגער אויף אן אנדער אופן, אז יעדער איינער וואָס פארנדיק אויפ'ן פערד קען ער ניט אויסרייסן קיין צעדער פון דעם לבנון, זאָל ניט קענען זיין אין זיין ארמיי (ירושלמי תענית).

בר ככבא איז געווען אזוי זיכער אין זיינע כחות, אז ער האָט מיט שטאָלץ געזאָגט אפלגנדיקע ווערטער: "גאָט! אויב דו האסט באשלאָסן אונז ניט צו העלפן, זאָלסטו כאָטש ניט העלפן! אונזערע שונאים און דאָן, ווען דו וועסט זיך האלטן פון דערווייטסנס, וועלן מיר זיך אליין העלפן, ווייל מיר זיינען געגוט שטארק צו באזיגן אונזערע שונאים" (מדרש איכה).

ווען דער העלדישקייט און די גבורות פון בר־ככבא און זיינע חילות, ווערן דערציילט פיל לעגענדעס און דאָס וואָס זיי האָבן פאר צוויי און א האלב יאָר (און לויט אנדערע מקורות דריי און האלב יאָר) געקאָנט אָנפירן דעם קאמף קעגן דער שטארקער און מעכטיקער רוימישער ארמיי, איבעצייגט, אז די מענשן זיינען געווען אמת'ע העלדן און האָבן געקעמפט פארצווייפלט פאר דער פרייהייט פון זייער פאלק.

אָבער — מען דארף אויך ניט פארזעצן דעם דאָזיקן פאקט, אז ווי שטארק עס איז ניט געווען די שנאה פון די אידן צו די רוימער און ווי אריינגעטאָן זיי זיי־נען ניט געווען אין מלחמות, איז אין ערגעץ ניט פארצייכנט, אז די אידן האָבן גע־זוכט צו נעמען נקמה פון די רוימער וואָס זיינען אריינגעפאלן אין זייערע הענט, דורך אכזריות'דיקע טאטן, ווי די רוימער האָבן דאָס געטאָן צו די אידן וואָס זיינען אריינגעפאלן אין זייערע הענט.

דער דאָזיקער פאקט צייגט, אז בר ככבא האָט דאָך פארמאָגט אין זיך דעם גענפיל פון גערעכטיקייט, וואָס איז זייער זעלט ביי די וואָס זיינען אריינגעטאָן אין דעם קאמף צו באזיגן דעם שונא.

דאָס איז דאָס ניט געווען גענוג פאר די וואָס האָבן געזוכט אין דעם משיח דעם גענפיל פון גערעכטיקייט. לויט ווי ער ווערט פארגעשטעלט אין ישעיה (זע ערשטן קאפּיטל), זיי האָבן ביי אים געזוכט די דאָזיקע מדה און ווען זיי האָבן זי ניט געפונען האָבן זיי אים דערקלערט פאר א פאלשן משיח.

ווערט דערציילט אין תלמוד:

בר כוזיבא האָט געקיניגט צוויי און א האלב יאָר, האָט ער געזאָגט צו די חכמים. איך בין משיח, האָבן זיי צו אים געזאָגט, ביי משיח'ן איז געשריבן, אז ווען ער ניט א שמעק משפט ער (ד. ה. אז ער האָט אן אינערלאכן געפיל פאר גערעכ־טיקייט, צו וויסן ווער עס איז גערעכט און ווער עס איז שולדיק) קאָמיר זעען, אויב ער קען שמעקן אין אורטיילן. ווען זיי האָבן געזעען אז ער קען דאָס ניט, האָבן זיי אים געטויטעט. (סנהדרין צ"ג). דאָס ווארט געטויטעט דארף דאָ, זעלבסטפאר־שטענדלאך, געגומען ווערן אין דעם זינען, אז זיי האָבן אים דערקלערט פאר א פאלשן משיח.

וואָס אזעלכעס האָבן זיי געזעען, אז ער קען ניט אורטיילן מיט גערעכטי־קייט: מיר גלויבן אז דאָס באציט זיך אויף דער געשיכטע מיט רבי אליעזר המודעי.

בר ככבא האָט געהאט אן אלטן אָנקל, רבי אליעזר המודעי, וועלכער האָט געפאסט תענתים און תפילה געטאָן, אז ביתר זאָל ניט אריינפאלן אין די הענט פון די רוימער. א שמרוני האָט פארזיכערט דעם פירער פון דער רוימישער ארמיי, אז דער איינציקער וועג ווי אזוי צו באזיגן די שטאָט, איז דורך ארויסרופן א חשד ביי בר ככבא'ן, אז ר' אליעזר איז א פארדעטער. האָט זיך דער שמרוני אריינגע'נב'עט אין שטאָט און איז צוגעקומען צו ר' אליעזר'ן, ווען ער האָט תפלה געטאָן און אים עטוואָס אריינגעשעפּשעט אין אויער. ווען מען האָט אים אויסגעטיט און געבראכט פאר בר ככבא'ן, האָט ער געמאכט דעם אנשטעל, אז עס האנדלט זיך דאָ ווען־גע־היימע זאכן. מען האָט דאן געבראכט ר' אליעזר'ן וועלכער האָט גארנים געהערט וואָס דער שמרוני האָט אים געזאָגט און ער האָט פארזיכערט, אז ער ווייס פון גארניט. ווערנדיק אויפגערעגט האָט בר ככבא א שטוים געטאָן מיט'ן פוס ר' אליעזר'ן און ער איז געפאלן טויט. א בת קול האָט דאן אויסגערופן: "האָסט דערמאָרדט ר' אליעזר המודעי, די אידישע שטארקייט און זייער רעכטע האנט, דערפאר וועט פארטריקנט ווערן די האנט פון דעם מענשן און זיין רעכטע אויג טונקל ווערן". וואָס דער שמרוני האָט אים געזאָגט און ער האָט פארזיכערט, אז ער ווייס פון גארניט. ווערנדיק אויפגערעגט האָט בר ככבא א שטוים געטאָן מיט'ן פוס ר' אליעזר'ן און ער איז געפאלן טויט. א בת קול האָט דאן אויסגערופן: "האָסט דערמאָרדט ר' אליעזר המודעי, די אידישע שטארקייט און זייער רעכטע האנט, דערפאר וועט פארטריקנט ווערן די האנט פון דעם מענשן און זיין רעכטע אויג טונקל ווערן". ווען דער שמרוני האָט אים געזאָגט און ביתר איז בר ככבא געווען אנפאר־לאָגן אויפן געביט פון גערעכטיקייט. ער האָט געהאט אן אלטן אָנקל, רבי אליעזר המודעי, וועלכער האָט געפאסט תענתים און תפילה געטאָן, אז ביתר זאָל ניט אריינפאלן אין די הענט פון די רוימער. א שמרוני האָט פארזיכערט דעם פירער פון דער רוימישער ארמיי, אז דער איינציקער וועג ווי אזוי צו באזיגן די שטאָט, איז דורך ארויסרופן א חשד ביי בר ככבא'ן, אז ר' אליעזר איז א פארדעטער. האָט זיך דער שמרוני אריינגע'נב'עט אין שטאָט און איז צוגעקומען צו ר' אליעזר'ן, ווען ער האָט תפלה געטאָן און אים עטוואָס אריינגעשעפּשעט אין אויער. ווען מען האָט אים אויסגעטיט און געבראכט פאר בר ככבא'ן, האָט ער געמאכט דעם אנשטעל, אז עס האנדלט זיך דאָ ווען־גע־היימע זאכן. מען האָט דאן געבראכט ר' אליעזר'ן וועלכער האָט גארניט געהערט וואָס דער שמרוני האָט אים געזאָגט און ער האָט פארזיכערט, אז ער ווייס פון גארניט. ווערנדיק אויפגערעגט האָט בר ככבא א שטוים געטאָן מיט'ן פוס ר' אליעזר'ן און ער איז געפאלן טויט. א בת קול האָט דאן אויסגערופן: "האָסט דערמאָרדט ר' אליעזר המודעי, די אידישע שטארקייט און זייער רעכטע האנט, דערפאר וועט פארטריקנט ווערן די האנט פון דעם מענשן און זיין רעכטע אויג טונקל ווערן". ווען בר ככבא איז געווען אזוי זיכער אין זיינע כחות, אז ער האָט מיט שטאָלץ געזאָגט אפלגנדיקע ווערטער: "גאָט! אויב דו האסט באשלאָסן אונז ניט צו העלפן, זאָלסטו כאָטש ניט העלפן! אונזערע שונאים און דאָן, ווען דו וועסט זיך האלטן פון דערווייטסנס, וועלן מיר זיך אליין העלפן, ווייל מיר זיינען געגוט שטארק צו באזיגן אונזערע שונאים" (מדרש איכה).

ווען דער העלדישקייט און די גבורות פון בר־ככבא און זיינע חילות, ווערן דערציילט פיל לעגענדעס און דאָס וואָס זיי האָבן פאר צוויי און א האלב יאָר (און לויט אנדערע מקורות דריי און האלב יאָר) געקאָנט אָנפירן דעם קאמף קעגן דער שטארקער און מעכטיקער רוימישער ארמיי, איבעצייגט, אז די מענשן זיינען געווען אמת'ע העלדן און האָבן געקעמפט פארצווייפלט פאר דער פרייהייט פון זייער פאלק.

אָבער — מען דארף אויך ניט פארזעצן דעם דאָזיקן פאקט, אז ווי שטארק עס איז ניט געווען די שנאה פון די אידן צו די רוימער און ווי אריינגעטאָן זיי זיי־נען ניט געווען אין מלחמות, איז אין ערגעץ ניט פארצייכנט, אז די אידן האָבן גע־זוכט צו נעמען נקמה פון די רוימער וואָס זיינען אריינגעפאלן אין זייערע הענט, דורך אכזריות'דיקע טאטן, ווי די רוימער האָבן דאָס געטאָן צו די אידן וואָס זיינען אריינגעפאלן אין זייערע הענט.

דער דאָזיקער פאקט צייגט, אז בר ככבא האָט דאָך פארמאָגט אין זיך דעם גענפיל פון גערעכטיקייט, וואָס איז זייער זעלט ביי די וואָס זיינען אריינגעטאָן אין דעם קאמף צו באזיגן דעם שונא.

דאָס איז דאָס ניט געווען גענוג פאר די וואָס האָבן געזוכט אין דעם משיח דעם גענפיל פון גערעכטיקייט. לויט ווי ער ווערט פארגעשטעלט אין ישעיה (זע ערשטן קאפּיטל), זיי האָבן ביי אים געזוכט די דאָזיקע מדה און ווען זיי האָבן זי ניט געפונען האָבן זיי אים אויסגעריסן פון דער ווערקלערט פאר א פאלשן משיח.

ווערט דערציילט אין תלמוד:

בר כוזיבא האָט געקיניגט צוויי און א האלב יאָר, האָט ער געזאָגט צו די חכמים. איך בין משיח, האָבן זיי צו אים געזאָגט, ביי משיח'ן איז געשריבן, אז ווען ער ניט א שמעק משפט ער (ד. ה. אז ער האָט אן אינערלאכן געפיל פאר גערעכ־טיקייט, צו וויסן ווער

בעלס דרינקט דזשינדזשער אייל ארענדזש דריי באשטעלט א קויס היינט
BELL BOTTLING CO. (באראריצקי ברידער) PHONE 51 591

1 טאָג נעדיינקס אז מיר קאנען אייך געבן באדינונג אויב איר פארלאנגט. דריי קליינינג אין אלע אייערע אדער פארבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD. נ. ב. פארסנאי מנהל

א מאָדנע פרנסה

פון ווילנע שרייבט מען אונז:

די טעג אין אין ווילנע ארעסטירט געווארן אין איינעם פון די האָטעלן א געוויסע סאָניע שעניאווער, א פרוי פון א יאר עטלאכע און דרייסיק, וועלכע האט געצויגן אלעמענס אויפמערקזאמקייט מיט אירע טואלעטן און אויסערלאכער שיינקייט.

ווי עס ווייזט זיך ארום, האט שוין די פרוי יעהאט עטלאכע מענער, וועלכע זי פלעגט אוועקוואַרפן און נאכהער אוועקפאָרן אין א צווייטער שטאט. און דאָרטן פארדרייען אימיצן א קאפּ, חתונה האבן, און אפלעגנדיק א קורצע צייט, אנטלויפן פון דעם מאן, פארכאפּנדיק זיין געלט.

אין צוויי פאלן האט די פרוי איבערגעלאזט בריוולאך, אז זי איז פארפירט געווארן דורך פרויען הענדלער. שפּעטער אבער פלעגט זיך ארויסווייזן, אז דאס איז א ליגן.

אין ווילנע איז אבער די שווינדלערן וואס האט זיך געמאכט א פרנסה פון חתונה האבן אריינגעפאלן.

דאָ האט זי זיך באקאנט מיט א ריי־כען יונגערמאן מיטן נאמען ט. ארום וועלכן זי האט שוין באוויזן אויסצושפּי־לן א נעץ. אבער איין מאָל, ווען ער איז געווען אליין אין צימער, האט ער אויפגעעפנט איר בייטל און ער האט גע־פונען דארט עטלאכע פאטאגראפיעס פון מענער, און אויף עטלאכע פון זיי האט ער געפונען אן אויפשריפט: "צו מיין ליבער פרוי סאָניע".

פארשטייענדיק, אז דאס איז א שווינד לערן האט ער זיך בעת מעשה געמאכט נישט וויסנדיק, דערנאך אבער האט ער געמאלדן וועגן דעם אין אויספארשונגס אמט.

דאָ איז ארויס דער גאנצער אמת פון דער געשיכטע.

די ביגאמיסטקע איז ארויסגעשיקט געווארן קיין וואַרשע צו דער אויספאר־שונגס מאכט.

שפּאָרט איין

ארום

$30

אויף אן עלעקטריש אויוון

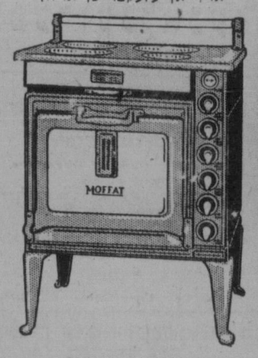

דורך קויפן אן אויוון אין פארלויף פון אונזער ספּעציעלן קאמפּיין, שפּאָרט איר איין $18 ביז $20 אין ווייזרינג קאסטן און דער סלייוו פאלס קאָווערינג סערטיפיקאט ניט פרייע עלעקטריק צו דעם ווערט פון $10.

דאָס מאכט א טאָטאל סייווינג פון ארום $30

מיר ווערן אריינשטעלן אן עלעקטריש אויוון פאר בלויז $15 איינצאלונג באלאנס לייכטע טערמינען

טעלעפאָן 848 133

City of Winnipeg Hydro Electric System
55-59 PRINCESS ST.

זינדיק בלוט

(פארזעצונג)

עס זיינען שוין אוועק עטלאכע יאר זינט זי איז אוועק פון אירע עלטערן און זי איז געגאנגען וואנדערן מיט ראזענ־בערגן. זי איז נאך געווען זייער יונג און נישט באדעכנט. די עלטערן אירע האבן איר נאכגעשיקט א קללה און זיי האבן נישט געוואָלט וויסן פון איר. זי האט מער פון זיי נישט געהערט. זיי האבן איר אויף די בריוו נישט געענט־פערט. און ווען זי וואָלט איצט אנטלאָ־פען פון ראזענבערגן, איז וואהרשיין וואָלט זי געלאפן? זי וועט קומען צו די על־טערן? און וואו וועט זי זיין, ווען זיי זיינען נאך אויף איר שטארק פארבי־טערט און וועלן זי ניט וועלן אריינ־לאזן? וואס וועט דאנאלסט זיין?

זי האט דעריבער ניט געקאנט טראכטן פון אנטלויפן און זי האט דעם געדאנק אויפגעגעבן. זי איז געבליבן מיט ראזענ־בערגן. זי האט זיך צוזאמענגעקומען מיט זיין געזעלשאפט און זי האט זיך ביסלאַכ־וויין צוגעוואוינט געווארן צו דעם לעבן. און ראזענבערג, פילנדיק, אז זי איז ביי אים אין די הענט, איז געווארן נאך פרעכער, נאך גרעבער צו איר.

און זי האט געליטן און געשוויגן.

פון צייט צו צייט נאר פלעגט אין איר אויפוואכן איר געוויסן. זי פלעגט זיך דאן באטראכטן, פארשטיין איר לאגע און חרטה האבן, פארגיין אמאל א טרער, אויסזיפצן זיך און ווייטער לייד־דען.

היינט, ווען זי האט דערזעען ביטריס, ווען זי איז געקומען אין באריירונג מיט אן אנשטענדיק מיידל, האט אין ווידער אויפגעוואכט די נשמה, ווידער האט די חרטה גענומען איר פייניקן. זי האט מל־נא געווען ביטריסן און ס'האט זיך איר שטארק גענומען ביינקען נאך איר פאר־גאנגענער ריינקייט.

און מיט אמאל: א האפענונג!

אין איר איז די האפענונג געוואק־סען: אפשר, אפשר וועט היינט ראָ־זענבערג ענדלאך אריינפאלן. מען וועט אים ארעסטירן, די חברה וועט זיך צע־לויפן און זי וועט מיט אמאל ווערן פריי? זי וועט זיין גערעטעט? זי וועט זיך צוריקקערן צו אירע עלטערן. זי וועט אויסגיסן פאר זיי איר ביטער הארץ, זיי זאגן אז זי האט חרטה. און אפשר וועלן זיי איר פארט מוחל זיין. זיי וועלן איר צוריק צו זיך נעמען און זי וועט ווערן צוריק זייער ליבע טאכטער — די שיינע עני?

און אויב די עלטערן וועלן איר נישט וועלן מוחל זיין — וועט זי באקומען א שטעלע, זי וועט ארבעטן און לעבן אן אנשטענדיק לעבן.

ביטריס, ווען זי איז געווען אין דעם צווייטן צימער און זי האט געהערט ווי דער מאן וואס איז אריינגעקומען האט גערעדט באזאָרגט, זי האט ניט געקאנט הערן דעם געשפּרעך, נאר א פאר ווערטער האט זי יא געהאפט. זי האט געהערט ווי עני האט געזאגט:

—ס'איז שלעכט!

און חוץ דעם האט זי געהערט דאס קול, און דאס קול איז געווען נאר ניט פרייליך.

זי האט אויף געהערט ווי ענע האט אונסגערופן:

— וואס זשע טוט מען?

זי האט געוואָרט אומגערולדיק, אז יענער זאל שוין אוועקגיין און זי זאל זיך דערווייסן ווען וואס פון האנדלט זיך דא. ווארום עפּעס איז עס איר ניט גע־פעלן געווען. זי האט זיך גענומען שרעקן, און זי האט געפילט אז עפּעס אין געפאר. זי האט זיך דערווארט. זי האט געהערט ווי מען גענעגנט זיך און די טיר האט זיך געעפנט און פארמאכט.

— הייסט עס: יענער איז שוין אוועק. פארוואס זשע שווייגט עני דארט? פארוואס רופט זי איר ניט ארויס? זאל זיין אז עני האט איר געלאזן אליין און זי איז מיט יענעם אוועק?

נאך א קורצן וואָרטן האט ביטריס דער־הערט ענים שטימע:

— איר קאנט שוין אריינקומען ביט־ריס.

ביטריס איז אויף שנעל אריינגעלאפן צו ענין אין צימער.

עני האט איר אין קורצן איבערגעגעבן דעם געשפּראך וואס זי האט געהאט מיט מר. בוירק'ן.

ביטריס האט זיך געווענדעט צו ענין:

— אבער וואו זיינען זיי איצט?

— ווער?

— איך מיין ראזענבערג און סעב.

עני האט איר אפגעמאסטן מיט א בליק פון וואונדער:

— וואס זשע? איך פארשטייט נאך אלץ ניט?

ביטריס האט ארויסגעשטאמלט:

— יא . . . איך פארשטיי . . . אבער פארוואס אזוי לאנג?

— ווייל זיי האבן דורכצומאכן א ווי־טען וועג — הין און צוריק.

ביטריס האט מער ניט געפרעגט. זי האט אויף ניט געוואוסט, צו זי דארף ארויסווייזן אזא שרעק, אדער פארקערט: זי האט אין זיך געפילט אז עני האט איר ניט גענארט ווען זי האט ארויסגע־רעדט איר הארץ פאר איר. דאך האט זי דערווייל באשלאסן צו שווייגן ביז זי וועט זיך ניט דורכרעדן מיט סעב'ען.

עס איז שוין געווען ארום צוועלף אזייגער ווען זיי זיינען ארויף אין די צי־מערן. ביטריס האט זיך געזעגנט מיט ענין און זי איז אריין אין סעם'ס צימער. זי האט זיך דארט אויסגעטאן, האט זיך געלייגט. און כאטש זי איז געווען מיד, האט זי דאך ניט געקאנט איינשלאפן. זי האט געווארט מיט אומגערולד אויף איר ברודער. סעב'ען. זי האט געטראכט, נאך היינט ביינאכט וועט זי זיך מיט אים דורכרעדן. און דארום איז זי געלעגן און געווארט.

אבער דער זייגער איז געווארן איינס און צוויי און נאך שפּעטער און סעם איז נאך אלץ ניט געווען. און דער שרעק אין איר הארצן האט ניט אויפגעהערט און זי האט אליין ניט געוואוסט פארוואס דאס איז, נאר געפילט האט זי, אז עפּעס אן אומגליק. דערגעענטערט זיך.

און שפּעטער האט זי גענומען דרעמ־לען. די מידקייט האט איר באהערשט און זי איז איינגעשלאפן. אבער אויף איין דעם שלאף האט איר די שרעק נישט פאר־לאזט.

קאפּיטל 8

דער מאָרד

ביטריס'עס שרעק פאר סעם'ס גורל איז ניט געווען אומזיסט. איר געפיל, אז איר ברודער געפינט זיך אין א גע־פאר, האט איר ניט אפגעגארט. דאס הארץ פונם מענשן פילט אפט זאכן וואס זיינען וויים.

ווען סעם מיט ראזענבערגן זיינען די נאכט ארויס פונם האטעל האבן זיי ביי־דע געשווינען. אויף זיי האבן זיך געפילט עפּעס ניט היימלאך. אויף זייערע הערצער זיינען געווען צשראקן פון א געהיימנים־פולער שרעק. נאר דאס האט זיי ניט אפ־געשטעלט. זיי זיינען אוועק צום נאראדזש וואו זיי האבן געהאט זייער מאשין און זיי האבן די מאשין ארויסגעפירט און זיי זיינען צלייך אוועקגעפאָרן.

געפאָרן זיינען זיי ניט ווייט. וואָרום זיי האבן אין זינען געהאט אנצוקומען צו דעם דארף וואוהין זיי זיינען געפאָרן און וואס איז געלעגן לעבן א שטילן און פארוואָרפענעם ים־ברעג, ניט איבעריק פרי. זיי האבן געוואָלט דארט זיין ערשט ארום צוועלף דעם זייגער.

ביידע זיינען געזעסן אין פראנט פון דער מאשין און געטריבן די מאשין האט סעם. סעם איז געווען זייער א גוטער טרייבער ("דרייווער"). ער האט אזוי גע־שיקט און פלינק געטריבן די מאשין, אז ער האט געקאנט זיך מיט איר דורכגלי־טשען דורך די שטאלסטע נאסן, און אויס־מיידן פייל פון בויגן אנדערע מאשינען. אין ביים פירן די טראנספּארטן "סחורה" איז דאס געווען זייער וויכטיק, אז דער מאשין טרייבער זאל קאנען גוט קירעווען מיט דער מאשין.

ווען זיי זיינען ארויסגעפאָרן פון שטאט האט סעם א זאג געטאן:

— איך ווייס ניט פארוואס, נאר עפּעס איז מיר קאלעמוטיג.

— וואס איז?

— עפּעס איז מיר ניט היימלאך.

ראזענבערג איז געזעסן אביסעלע איינ־גענוועט און ער האט געשווינגן. ער האט טראגן איצט א היטל מיט א דאשעק, וואס איז אים געווען אראפּגערוקט ביז די אויגן. מיט דער רעכטער האנט האט ער יעדע ווייל אנגעטאפּט דעם רעוואל־ווער וואס איז געלעגן ביי אים אין קע־שענע. ער אליין האט עפּעס אויך גע־פילט א שרעק. נאר ער האט זיך ניט געוואלט צוהערן צו דעם. ער האט עס ניט געוואלט אנערקענען. און דערפאר האט ער סעם'ען ניט געענטפערט

ביבים געווינען אין וואָג דורך דער איינפאכער מעטאָדע

דאקטוירים זאגן, געוויערטער אפּפאל אין דער בייביס פארדייאונגס פלאץ דער לאזט איר ניט געווינען קיין וואג, און דער בעסטער פּראוו, איז דער שנעלער וועג, שוואכע, שרעקריקע בייביס ווערן געזונט ווען זייער מאגן און שטול־גאנג ווערט איינפעשטעלט מיט עטלאכע דאזעס פון ריינע־גרינצייג, אנגענעם־באַ'טעם'טע פלעטשער'ס קאסטאריא. די דאזיקע צאר־טע אומשעדלאכע צוגרייטונג איז דעם דאקטארס ערשטער נערראנק צו באפרייען דיזע קראנקהייטן פון בייביס און קינ־דער, אזעלכע ווי קאליק, נאז, פארשטאָ־פונג, דייעריא, פארקילונגען, און א. וו. זייט זיכער אז איר קויפט ריכטיקע קאס־טאריא אין דעם פלעשל וואס טראגט די פלעטשער אונטערשריפט.

— נישט היימלאך? נארישקייטן! ס איז א פינסטערע נאכט, איז נישט היימלאך

— עפּעס שרעקט מיך.

(ווייטערעס קומט)

דזשעל שאָרטענינג

צו פרענלען פיש

דזשעל שאָרטענינג איז ספּעציעל אנגענומען פאר פרענלען, ווייל עס וועט ניט רויכערן אדער ברענען. עס איז טעם'לאז און וועט דערפאר ארויסברייגען דעם פלייוואר פון די פיש ביז צו איר פולסטן צושטאנד.

פרובירט עס היינט — עס איז

"ניט פיש-ניט מיך"

יעדער פּעקל פון דעם כשר דזשעל שאָרטענינג האט דעם הכשר פון רבי י. י. כהנאוויטש, הויפּט רב פאר מערב קאנאדע, אין זיין איינענער האנטשריפט, וואס ניט אייך די פארזיכערונג אז עס איז כשר.

Swift Canadian Co.
Limited

עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

דער "פילאנטראפּיק ברידזש קלוב" האט אפּגעהאלטן זיין וועכנטלאכן ברידזש אין דער היים פון מרס. מ. שעכטער. מרס. ס. ווייסמאן האט געוואונען דעם ערשטן פּריז.

* * *

לואיס ווייסמאן, זון פון מר. און מרס. וו. ווייסמאן, איז דערקלערט געווארן דער ווייז. א. ווייז. א. שפּילער אין שטאט. ער איז פּרעזענטירט געווארן מיט א גאלדע־נעם איינער.

* * *

מזל־טוב! א זון געבארן צו מר. און מרס. מ. גליינער, פון סט. פּאול, אלבא. מוטער און קינד אין גוטן צושטאנד.

* * *

מר. און מרס. טשאס. דייוויס, פון קאל־גארי, זיינען געווען אין עדמאנטאן עס־לאכע טעג.

* * *

מזל־טוב! א טאכטער געבארן צו מר. און מרס. ה. ל. באלצאן. מוטער און קינד אין גוטן צושטאנד.

* * *

דער "דזשאליעט קלוב" האט אפּגע־האלטן א פארזאמלונג אין דער היים פון מיס אסתר ווייסמאן, זונטאג אונט. מיס דזשין קאהען איז געווען פּארזיצערן. עס איז אנגענומען געווארן א באשלוס אפּצו־האלטן פארזאמלונגען אין פארלויף פון די זומער מאנאטן. ביי דער פארזאמלונג איז אויף פארהאנדלט געווארן די פראגע: "צי זאלן אידישע טייטלאך זיך האלטן פריינטלאך מיט ניט אידישע בחורים". ווענן דער פראגע האבן געערדט ביטריס גרין טערעל ספּאנער.

* * *

דינסטאג ביינאכט האט דער עדמאנטאָ־נער טשאפּטער פון הדסה אפּגעהאלטן אן אלגעמיינע פארזאמלונג אין תלמוד תורה קלוב צימער. פאלגנדיק זיינען דערווייל געווארן פאר דעם קומענדיקן יאר: מרס. ה. גארפין, פּרעזידענטן; מרס. דזש. ניר־הויז, ערשטע וויצע־פּרעזידענטן; מרס. דזש. שמעלניצקי, צווייטע וויצע־פּרעזי־דענטן; מרס. ב. לאווער, קאסירערן און מרס. ע. ווערשאָף, סעקרעטאָרן.

אינ'ם קאמיטעט זיינען דערווייל גע־ווארן: מרס. ס. שעכטער, מרס. דזש. הור־טיג און מרס. מ. שעכטער דר. ווייסטוב האט גערערט ביי דער פארזאמלונג וועגן ציוניזם.

* * *

מרס. מאָ בראדי האט געגעבן א טיי זונטאג, אין מאקדאנאלד האטעל, לכבוד מרס. ס. קאבין, פון ווינניפּעג. זי האט פאר־בראכט אין עדמאנטאן עטלאכע וואָכן.

* * *

דער 13־נער ברידזשקלוב האט אפּגע־האלטן א וועכנטלאכע נייס אין דער היים פון מרס. ר. קריסטאל, מרס. ה. בלומפילד און מרס. א. מילער האבן געוואונען די פּריזן.

* * *

דער "אלד פאלקס ברידזש קלוב" האט מאנטאג אפּגעהאלטן א "נייס" אין דער היים פון מרס. א. גרין. מרס. ע. ווערשאָף און מרס. א. פּראטקין האבן געוואונען די פּריזן. מרס. ס. שאו און מרס. א. דייוויס, האבן געוואונען די פּריזן ביים נעסט טישל

* * *

זונטאג אינדערפרי איז אויפגעדעקט גע־ווארן די מצבה פון דער פארשטארבענער דבורה לאה פינסקי ע"ה. בייטאג איז פאָרגעגאנגען די סיום התורה וואס רעוו. א. פינסקי האט געגעבן אין אנדייניק פון זיין פארשטארבענער פרוי, צו דער בית־ישראל שול. $301 איז געשאפן געווארן ביי דער סיום התורה. דאס געלט גייט פאר דער תלמוד תורה, דורך דער מוטערס אקזילערי. אין אנדייניק פון דער פאר־שטארבענער דבורה לאה פינסקי ע"ה.

* * *

חיים גרינבערג וועט דא האלטן צוויי לעקציס, דעם 24טן און 25טן אפּריל. די טעמעס פון זיינע לעקציעס זיינען זייער אינטערעסאנטע און ס'איז צו דערוואַרטן א גרויסן באזוך.

* * *

מיטוואך בייטאג, דעם 15טן אפּריל, האט דער קאונסיל פון אידישע פרויען גע־פייערט דעם 10טן יובילײ מיט א טיי אין תלמוד תורה זאל. דער זאל איז געווען שיין דעקאָרירט און א גרויסער געבורטס־טאג "קעיק" האט פארנומען דאס פּלאץ אין מיטן טיש.

מרס. ר. וואלאס, די נאסט רעדנערן האט גערעדט וועגן פרויען וואס טרעטן אריין אין דעם פעלד פון פראפעסיעס.

מרס. ה. א. פרידמאן, די ערשטע פּרע־זידענטן פון'ם קאונסיל האט גענעבן אן אינטערעסאנטן איבערבליק פון זינט דער ארגאניזירונג פון'ם קאונסיל אין עדמאָנ־טאָן.

מרס. ה. בלומפעלד האט געהאלטן א רעדע און מיט מרס. מייקלסאן האט באר־גריסט אין נאמען פון דזשוניאר קאונסיל. מרס. ה. גארפין האט גערעדט אין נאמען פון דער הדסה און מרס. וו. דזש. האט געגעבן אין נאמען פון'ם לאָקאלן קאונסיל פון פרויען.

מרס. דזש. שמעלניצקי האט באגריסט אין נאמען פון דער מוטערס אקזילערי און מרס. מ. פאלאק האט באגריסט אין נאָ־מען פון די פּיאָנערן פרויען. מרס. י. נאזיק האט אנגעפירט מיטן' געזאנג און רעוו. א. פינסקי האט אנגעפירט מיט די תפילות. מיט מערי סטאר האט געשפּילט צוויי פּי־אנאָ סאָלאָס. מרס. ר. שאו האט געזונ־גען אייניקע לידער. אקאָמפּאניירט פון מרס. פ. שווארץ.

מרס. מ. ליבערמאן און מרס. ה. בלומ־פילד האבן אויפגענומען די געסט און מרס. מ. פּראטקין, מרס. ל. פּאדערסקי, מרס. א. מילער און מרס. דזש שמעלניצקי האבן אנגעפירט מיט דער טיי; מרס. וו. דייטמאנ, מרס. דזש. סטאר און מרס. וו. ווייסמאן האבן געשניטן די "קעיקס". מרס. ה. א. פרידמאן האט געשניטן דעם "בוירטדעי קעיק". מיטגלידערנס פון דעם דזשוניאר קאונסיל זיינען געווען "אשערס"

EDMONTON

לעזער פון "דאס אידישע וואָרט" גלויבט איר אין קאָמפּעראַטיוו. דאס פּאַרושס נים פאַטראָניזירן דאָס איינציגע דענטיסט הערלכער אדווערטייזן אין "דאס אידישע וואָרט".

DR. J. W. MacQUEEN
דענטיסט
שטונדן: פון 9 ביז 5.30
אוונטס, שבתים און יום־טובים ביי אפּאינטמענטס
10 פּראָצענט דיסקאונט צו אלע מיטגלייבער פון "דאס אידישע וואָרט".
Phones: 24 762; Res. 82 542
206 Moser-Ryder Blk.

DR. J. C. SHARP
דענטיסט
אפּיס שטונדן: 9 ביז 5
אוונטן ביי אפּאינטמענטס
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאל פּלייטס, "ברידזש ווארק"
איבערן פאנטידזשעס טעאטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

Dr. A. BLAIS
כירורג
אפּיס: 3טער פלאר בענק אף מאנטרעאל
טעלעפאָן 24 689 רעז. 81 068
עדמאנטאן

MORRIS BAKER
לאָו אפּיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פריין
מענערשע סוטס, נערייניקט און נעפּרעסט ___ 75c
מענערשע סוטס, סאָפּנדזשט און נעפּרעסט ___ 40c
לייריס דרעסעס, פּליין, נערייניקט און נעפּרעסט ___ 85c
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

גוטע פּרינטינג
צו דער ריכטיקער פריין.
מיר ספּעציאליזירן זיך אין סייל פאוסטערס
RELIABLE PRINTING CO. LTD.
9920-101 St Street Ph 24 078

Mrs. JAMES JONES
האלסיל און ריטייל
קוואליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

איר סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קליינינג צו די
דאָלער קליינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

E. S. AGNEW
דראגיסט און סטייישאנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

Phone 28 338
GREY LINE
TAXI
באדינונג — קאמפאָרט — העפלאכקייט

H. B. KLINE & CO.
זייגערמאכערס, דזשעלערס און אפּטשאנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

KENWOOD & KENWOOD
פינאנשעל, אינשורענס, מאָרטגעדזס און ריעל עסטייטס בראָקערס.
דענטאל איינדזשענטס
עסטייטס פארוואלטעט
אפּשאצערס און א. וו.
10119 100 A STREET PH. 21 583
EDMONTON, ALTA.

לאָמבער און מילארבעט
פּלייט גלאס
סטאר פיקסטשורס
צו
נידעריקסטע פריין
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאכן א ספּעציאליטעט פון די ריפּעירס פון זיינערס און דזשעלרי.
ספּעציעלע אויסטערקזאמקייט צו מעיל אדרעס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

The Art League
EDMONTON
שניידט אויס דעם דאזיקן אדווערטייזמענט — עס איז ווערט 20 פּראָצענט דיסקאונט אין אונזער סטוריע, ביז דעם ערשטן יולי, 1931.

מיר זיינען די
אייניציעס
אויסשליפלאכע
מאנופעקטשורערס
פון
מאָנומענטן
אין עדמאנטאן
אייערער איר באשליסט צו קויפן א מצבה פאר אייערע ליבע און טייערע, קומט מיט זעט אונז, עס וועט זיך אייך באצאלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

Phone 26 446
GIMBY & COBURN LTD.
דזשענעראל ריפּעירס, נעז, אויל און אקסעסאָריס
9654 106A AVE. EDMONTON

קומט אריין און זעט
אונזער וואונדערבאר לייַן פון ספּרינג סעמפּלס פון
סוטס און מאפּקאָוטס
וואס, מיר גלויבן, אז עס איז די גרעסטע און בעסטע אין שטאט. אונזערע סוטס זיינען אלע געגייט צו אייער אינדיווידועלער מאס און צופאסונג און צופרידנהייט איז גאראנטירט.
קומט אריין און פארגלייכט אונזערע פריין.
PEERLESS TAILORS
Phone 22 718 10322 Jasper Ave.

B. A. MOIR
פּלאמבינג, היטינג און גאז פיטינג
אפּשאצונגען פריי
10530 97th Street Ph. 27 556
EDMONTON, ALTA.

PHOTOS
אין יעדער פאטאָ
אין אפּגעשפּיגלט
דער צויבער און
פּערזענלאכקייט
פון
דער פּערזאָן
Phone 25 444
פאר אן אפּאינטמענט
McDERMID STUDIOS Ltd.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

WALKINSHAW OFFICE EQUIPMENT COMPANY Limited
לעגאלע און קאמערציעלע סטייישאנערס
דעסקס, משערס און פּיילינג קעבינעטס
10060 McDougall Ave. Phone 23 855
(Opp. Macdonald Hotel)
EDMONTON, ALTA.

טעלעפאָן 22 565
פארגלייכט אונזערע פריין פאר גאראנטירטער ארבעט
International Dyers and Cleaners Ltd.
10666 97th Street, Edmonton, Alta.

W. H. JACKSON
פארטרעט די
ניו יארק לייף אינשורענס קאמפּאני.
פּערזענלאכע באדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

סופּליס — פיקסטשורס — לאמפּס
CAREY ELECTRIC
עלעקטרישע קאָנטראַקטאָרס
10048 109th Street Phone 22 772
EDMONTON, ALTA.

היט'ס דראג סטאר
קאר. דזשאספּער עווע. און 97טע סט.
טעלעפאָן 21 678
19 יאר דערפאלגרייכע דראג ביזנעס צו אייער באדינונג, און אונזער ספּע־ציאליטעט איז פּרעסקריפּשאנס.
פרעגט אייער דאקטאר.
HEATH'S DRUG STORE
Cor. Jasper Ave. & 97th St.
Phone 1678 Edmonton, Alta.

* לייענט "דאס אידישע וואָרט" אייער *
* איינענע ציימונג, נעדרוקט אין אונ־ *
* זער איינענער שפּראך, פאר אונזערע *
* איינענע אינטערעסן פארשפּרייט אין *
* אלע אידישע היימען פון וויניפּעג און *
* טערב קאנאדע. *

עדמאָנטאָן — אויפמערקזאם — עדמאָנטאָן

מר. י. באלצאן

איז דער קארעספּאנדענט פאר "דאס אידישע ארט" אין אייער שטאט און אומגעגענט.
מיר בעטן אלע סעקרעטאָרן פון די עדמאנטאנער ארגאניזאציעס צו איבער־געבן די נייעסן און באריכטן פון זייערע ארגאניזאציעס צו מר. י. באלצאן.
טעלעפאָנירט צו אים 24 209
פאר סובסקריפּשאן און אנדערע געשעפטס אנגעלעגנהייטן, וועגנדעט זיך צו אונזער באפולמעכטיקטן פארטרעטער
מר. א. ווינאָגראדסקי, 141 10—96טע סט., טעלעפאָן 27 336

אלע טוען דאָס!
האט אייר אריינגעשיקט
אייער ענטרי פאר
דעם גרויסן

קריגט איינטריט פארמעס פון אייער גראסערי מאן אדער דורך שרייבן צו
Western Pure Foods Ltd. Winnipeg, Man.
PHONE 26 992

ברודער מאָרד

העכסט אינטערעסאנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאָרטזעצונג)

— איר האט רעכט, פראָפעסאָר! איר האט רעכט, האט אַרמסטראַנג געוואָנט, זי וויסט ווי זיך צו האַלטן אין א געוועלד שאַפט, זי קען מען ניט אַזוי לייכט פאַרשטיין. זי איז א גאַנצער כאַראַקטער.

מיט מערי איז באלד צוריקגעקומען און האט ווידער אנגעהויבן צו ריידן פון׳ם באַלי, וועלכן זי וויל גיבן.

— מיר ווערן אביסל פאַרגרעבט אין אמעריקע, האט זי געזאָגט מיט א שמייכל, אמעריקע איז ניט דאָס לאַנד פון פייגע, איידעלע זיטן. די וועלט אויסשטעלונג האט אונז געבראַכט פיל פרעמדע מענשן, עכטע אריסטאָקראַטן פון אייראָפּע. פון ווילכע מיר וועלן עפּעס לערנען.

ברודער מאָרד בכאַאַע.קהעאיר 5

— דאָס פאַרשטיי איך ניט, מיס מאַקאַרטי, האט דער פראָפעסאָר זיך אנגערופן, די אמעריקאַנער וויינען א פריי פאָלק וועלכעס שטאַלצירט דערמיט, וואָס אַלע מענשן זיינען גלייך און זיי האָבן אפּגעשאַפט די אריסטאָקראַטיע. ווי קומט עס וואָס איר זייט אַזוי צופרידן וואָס איר וועט עדלאַך קענען זעען עכטע אריסטאָקראַטן פון זיי עפּעס לערנען?

— איך האָב מיך פיליייכט ניט ריכטיק אויסגשפּראָכן, ה׳ פראָפעסאָר. אונ׳ טער דעם וואָרט אריסטאָקראַטן מיין איך ניט מענשן וועלכע האָבן א טיטול אדער וועלכע שפּילן א גרויסע ראָלע אין דער פאַרגעמער געזעלשאַפט. איך מיין אריסטאָקראַטן פון מענשלאַכן גייסט. ביי מיר איז טאַמאַס עריסאָן דער גרעסטער אריסטאָקראַט אין דער וועלט. פון אזעלכע אריסטאָקראַטן קענען מיר עפּעס לערנען.

ווי קלוג דזשאַנסאָן איז געווען האָט ער דאָך ניט געקענט פאַרשטיין אויב מיס מערי האָט עס אים נעמאַכט א קאָמפּלימענט אלס פראָפעסאָר פון אנגלישן אויוועערסיטעט, אדער זי האָט אים נעוואָלט וויין אז זי האָט גאַנץ אנדערע אידייען פון אריסטאָקראַטיע.

זיי האָבן נאָך גערעדט א שטיקל צייט און דער אלטער אַרמסטראַנג מיט׳ן פראָפעסאָר האָבן זיך אויפגעהויבן און האָבן געוואָלט אוועקגיין, ווען ס׳איז אריינגעקומען מיס מערים קאַמערמיידל און האָט געמעלדעט:

— מר. ראָלאַנד ווענדלאַנד וויל זעען מיס מערי!

— פירט אים אריין, האָט מערי געענטפערט.

די טיר האָט זיך געעפנט און ווענדלאַנד איז אריינגעקומען. דזשאַנסאָן איז זייער ניט געווען צופרידן מיט דער אנגענעניש. עס האָט אים אבער גאַר ניט געהאָלפן, ער האָט נעמען בלייבן און שפּילן זיין ראָלע אלס פראָפעסאָר.

מיס מערי איז געווען אזוי העפלאַך און זי האָט פאַרגעשטעלט ווענדלאַנד פאַר׳ן פראָפעסאָר אַרמסטראַנג. ווענדלאַנד האָט זיך פאַרנוינט פאַר׳ן פראָפעסאָר און האָט געוואָנט:

— עס פרייט מיך זייער צו באַקענען זיך אין אמעריקע מיט פראָפעסאָר גריינלאַנד וועגן דעלכן איך האָב אזוי פיל גע־הערט נאָך אין ענגלאַנד וועלכן איך האָב אבער ניט געהאַט די געלעגנהייט צו באַקענען בי איצט.

עס איז געווען דייטלאַך אז ווענדלאַנד האָט זייער געוואָלט בעסערע באַקענען זיך מיט׳ן פראָפעסאָר און זיך מיט אים אביסל צוגערייד. דער פראָפעסאָר האָט אבער אים געענטפערט ניט זייער גערן. דער אַלטער אַרמסטראַנג האָט דאָס אראָפּגעלייט ענט פון׳ם פראָפעסאָרס פּנים און ער האָט זיך געווענדעט צו ווענדלאַנדן:

— עס פרייט מיך, וואָס איך האָב זיך מיט אייך באַקענט. איך האָב אבער יעצט זייער ווייניק צייט. איך האָף, אז דאָס צווייטע מאָל ווען מיר וועלן זיך זעען, וועלן מיר ליינער פאַרברייגנען צוזאַמען.

דער פראָפעסאָר האָט געמוזט גיבן ווענדלאַנדן די האַנט און אים צוזאָגן אז דאָס צווייטע מאָל ווען זיי וועלן זיך זעען וועלן זיי מער ריידן.

— איך האָב נאָך געוואָלט מיט אייך ריידן ווען פאַרשיידענע זאַכן, האָט ווענדלאַנד געזאָגט מיט א מאָדנעם שמייכל, איך האָף אז מיר וועלן זיך נאָך אַפּט זעען און דורכריידן זיך.

מ׳קען זיך לייכט פאַרשטעלן, מיט וואָס פאַר א האַרץ דער פראָפעסאָר האָט עס אויסגענהערט. יעדעס וואָרט וואָס ווענדלאַנד האָט געזאָגט, האָט אים געשטאָכן אין דער זיבעטער ריפּ.

— קענט איר דעם פראָפעסאָר?

— איך ווייס ניט וואָס אייך צו ענטפערן, מיס מאַקאַרטי, אין לאַנדאָן איז געווען איין פראָפעסאָר וויליאַם גרינלאַנד, אין שיקאַגאָ געפין איך צוויי, ביידע זיינען אלט און ביידע הייסן וויליאַם, ביידע טראָגן זיי בלויע בריל פיל טויזיטן גלעזער.

— איר זייט דאָך עפּעס געווען אויף א וועלט און זייט באַקאַנט מיט פיל מענשן, ווי אזוי דערקלערט איר דאָס וואָס ביידע זיינען אזוי אנלאַך איינער צום צווייטן?

ווענדלאַנד האָט ניט געוואָלט דערציילן מיס מערי אלע זיינע געהיימנישן און ער האָט געענטפערט גלייכגילטיק:

— איך דיינק אז עס איז א צופאַל.

מיס מערי האָט מען אבער ניט געקענט אזוי לייכט אָפּ׳פטר׳ן.

— פון אייך, ה׳ ווענדלאַנד, האָב איך אזא ענטפער ניט דערוואַרט, האָט זי גע־זאָגט. עס קאָן זיין א צופאַל אז צוויי מענשן זאָלן זיין עגלאַך איינער צום אנ־דערן, עס קען זיין א צופאַל אז צוויי מענשן זאָלן הייסן איין נאָמען און איין פאַמיליע נאָמען, אבער אזא צופאַל, אז צוויי מענשן זאָלן זיין זייער עגלאַך איי־נער צום אנדערן און זאָלן נאָך הייסן דעם זעלבן נאָמען מיט פאַמיליען נאָמען, קען איך מיר ניט דערקלערן. אזא צופאַל איז אוממעגלאַך.

ווענדלאַנד האָט געזעען אז ער קען זיך דאָ ניט אזוי לייכט אויסדרייען האָט ער געזאָגט:

— ווי עס וויינט אויס אינטערעסירט איר זיך שטאַרק מיט׳ן פראָפעסאָר. וואָס דייטקט איר פון אים?

— איך ווייס ניט וואָס איך זאָל אייך ענטפערן. ער געפעלט מיר ניט.

פאַרוואָס געפעלט ער אייך ניט? וואָס האָט איר אויף אים דערזעען?

— מיר דאַכט זיך, אז ער איז ניט דאָס פאַר וואָס ער גיט זיך אויס.

— אבער ווי קומט ער צו אייך?

— דער אלטער אַרמסטראַנג האָט אים נעבראַכט און האָט מיר אים פאַרגעשטעלט

— מעג איך וויסן וואָס דער אלטער אַרמסטראַנג איז געקומען צו אייך? איר מוזט מיר אנטשולדיקן, מיס מאַקאַרטי, וואָס איך דערצייל אייך א פאַמי־ליען געהיימניש. וועלכעס מען דערציילט געוויינלאַך נאָר די בעסטע פריינט, איך טו עס אויס צוויי אורזאַכן. ערשטנס ווייל איך האָב צוטרוי צו אייך, צווייטנס גע־פין איך מיך אין אזא לאַגע, אז איך וועל אפשר דאַרפן אייער ראַט און מעגלאַך אויך אייער הילף.

— איך דאַנק אייך זייער פאַר אייער גוטער מיינונג איבער מיר און איך פאַר־זיכער אייך אז איך וועל געוויס טאָן פאַר אייך, וואָס איר וועט מיר הייסן.

— איך מוז אייך אלעס דערציילן, האָט מערי געזאָגט, איך שעץ אין אכטע דעם אלטן אַרמסטראַנג, אבער איך פאַראַכט דעם יונגן.

— דאָן איז דער בעסטער און זיכערס־טער וועג אָפּצוזאָגן זיך פון דער פאַרטיע, אפן צו דערקלערן אז איר ווילט אין קענט ניט הייראַטן דעם יונגן מאַן און מיט אלעס עגדיק.

— דאָס איז גאַנץ ריכטיק, איך קען אבער ניט קרייגקן דעם אלטן פאַטער, ווייל איך ווייס אז זיין גאַנצע אפענונג איז אויף מיר. ער האָפט, אז איך זאָל מאַכן זיין זון פאַר א אנשטענדיקן מענשן.

— ווילט איר אפשר, אז איך זאָל אויס־מערקזאַם מאַכן דעם אלטן מאַן, אז זיין זון פירט זיך אויף ניט ווי ער וואָלט גע־דאַכט זיך אויפפירן?

— איך וויל ניט קרייגקן דעם אלטן מאַן, איך וויל מיט אייך ריידן וועגן אַן אנדער פרעגע, האָט מיס מערי געזאָגט. איך וויל מיט אייך ריידן וועגן דעם מאַן מיט די בלויע בריל, וועלכער הייסט אדער רופט זיך פראָפעסאָר גרינלאַנד.

— פון וואַנען קענט איר דעם פראָפעס־סאָר?

— איך האָב אים געזעען מיט׳ן יונגן אַרמסטראַנג אין באַבא יאַגאַס שיינק.

— ווי קומט איר דאָס דאָרט צו זעען?

מערי האָט אים דערציילט אלעס, וואָס זי האָט געזען דעם אוונט, ווען זי האָט מיט איר פאַטער באַזוכט באַבא יאַגאַס שיינק, ווי דער יונגער אַרמסטראַנג געווען אונטערגעטרונקען, ווי ער האָט גע־וואָלט גיבן געלט דער באַבא יאַגאַ, ווי ער האָט געוואָלט אַרומנעמען די ראַזע פון שיקאַגאָ און ווי א יונגער מאַטראָס האָט אים דערפאַר אונטערשלאָגן די אויגן. קורץ אלעס וואָס מיר האָבן באַשריבן אין די אפריקע קאַפּיטלאַך.

— אלזאָ וואָס האָט איר דען צו דעם מאַן מיט די בלויע בריל? האָט ווענד־לאַנד געפרעגט.

— דאָס מערקווירדיקע אין דער גע־שיכטע איז, וואָס מיט עטלאַכע טעג שפּע־טער איז דער אלטער אַרמסטראַנג געפר־מען צו מיר מיט׳ן מאַן מיט די בלויע בריל און האָט מיך מיט מיס אים באַקאַנט

ווייזן, אז איר האָט זיך פאַרטרויט צו אַן ערנמאַן.

— דאָן וועל איך אייך דערציילן, וואָס דער אלטער האָט געטאָן בַּיי מיר. מיין פאָטער וויל מיך פאַרהייראַטן מיט׳ן יונגן אַרמסטראַנג.

— דאָס ווייזט אויס צו זיין א פאַסנדע פאַרטיע. אַרמסטראַנג איז זייער רייך און האָט נאָר איין זון, האָט ווענדלאַנד גע־זאָגט ווי צו זיך אליין.

— און דאָך מוז איך אים אָפּזאָגן.

— ווייל איר ליבט ניט דעם יונגן אַרמסטראַנג?

— איך פאַראַכטע אים.

ווענדלאַנד האָט זיך פאַרטראַכט. אים איז פאַרגעקומען מערקווירדיק וואָס דעם מיליאָנערס טאָכטער פאַרטרויט אים זאָגן וועלכע א יונג מיידל האָלט געוויינלאַך באַגראָבן אין איר טיפן האַרצן. מיס מערי האָט עס פאַרשטאַנען אין האָט געזאָגט:

— איך וואונדערט זיך געוויס ווי עס קומט, וואָס איך דערצייל אייך א פאַמי־ליען געהיימניש. וועלכעס מען דערציילט געוויינלאַך נאָר די בעסטע פריינט, איך טו עס אויס צוויי אורזאַכן. ערשטנס ווייל איך האָב צוטרוי צו אייך, צווייטנס גע־פין איך מיך אין אזא לאַגע, אז איך וועל אפשר דאַרפן אייער ראַט און מעגלאַך אויך אייער הילף.

— איך דאַנק אייך זייער פאַר אייער גוטער מיינונג איבער מיר און איך פאַר־זיכער אייך אז איך וועל געוויס טאָן פאַר אייך, וואָס איר וועט מיר הייסן.

— איך מוז אייך אלעס דערציילן, האָט מערי געזאָגט, איך שעץ אין אכטע דעם אלטן אַרמסטראַנג, אבער איך פאַראַכט דעם יונגן.

— דאָן איז דער בעסטער און זיכערס־טער וועג אָפּצוזאָגן זיך פון דער פאַרטיע, אפן צו דערקלערן אז איר ווילט אין קענט ניט הייראַטן דעם יונגן מאַן און מיט אלעס עגדיק.

— דאָס איז גאַנץ ריכטיק, איך קען אבער ניט קרייגקן דעם אלטן פאַטער, ווייל איך ווייס אז זיין גאַנצע אפענונג איז אויף מיר. ער האָפט, אז איך זאָל מאַכן זיין זון פאַר א אנשטענדיקן מענשן.

— ווילט איר אפשר, אז איך זאָל אויס־מערקזאַם מאַכן דעם אלטן מאַן, אז זיין זון פירט זיך אויף ניט ווי ער וואָלט גע־דאַכט זיך אויפפירן?

— איך וויל ניט קרייגקן דעם אלטן מאַן, איך וויל מיט אייך ריידן וועגן אַן אנדער פרעגע, האָט מיס מערי געזאָגט. איך וויל מיט אייך ריידן וועגן דעם מאַן מיט די בלויע בריל, וועלכער הייסט אדער רופט זיך פראָפעסאָר גרינלאַנד.

— פון וואַנען קענט איר דעם פראָפעס־סאָר?

— איך האָב אים געזעען מיט׳ן יונגן אַרמסטראַנג אין באַבא יאַגאַס שיינק.

— ווי קומט איר דאָס דאָרט צו זעען?

מערי האָט אים דערציילט אלעס, וואָס זי האָט געזען דעם אוונט, ווען זי האָט מיט איר פאַטער באַזוכט באַבא יאַגאַס שיינק, ווי דער יונגער אַרמסטראַנג געווען אונטערגעטרונקען, ווי ער האָט גע־וואָלט גיבן געלט דער באַבא יאַגאַ, ווי ער האָט געוואָלט אַרומנעמען די ראַזע פון שיקאַגאָ און ווי א יונגער מאַטראָס האָט אים דערפאַר אונטערשלאָגן די אויגן. קורץ אלעס וואָס מיר האָבן באַשריבן אין די אפריקע קאַפּיטלאַך.

— אלזאָ וואָס האָט איר דען צו דעם מאַן מיט די בלויע בריל? האָט ווענד־לאַנד געפרעגט.

— דאָס מערקווירדיקע אין דער גע־שיכטע איז, וואָס מיט עטלאַכע טעג שפּע־טער איז דער אלטער אַרמסטראַנג געפר־מען צו מיר מיט׳ן מאַן מיט די בלויע בריל און האָט מיך מיט מיס אים באַקאַנט

בייַשטייערונגען צום בית-יתומים

דער פּרעזידענט און די באָרד אָף די׳ רעקטאָרס פון אירישן בית יתומים און קינדער אונטערשטיצונג פון מערב קאַנאַדע, אנערקענען די פאָלגנדע בייַשטייע־רונגען וואָס זיינען דערהאַלטן געוואָרן אויף פסח.

מרס. מ. אלטמאַן, לאוו פאַרס, מאַנ., 12 דאָלאַר אייער.

ד. בלעק, ברונזוויל מאַנ., 1 קיים אייער.

ל. בוק, ווינניפּעג, 10 פונט מצות.

ברוזער׳ס לימיטעד, הומבאָלדט, סאַסק. 1 קיים אייער.

בערמאַק און טשעס, ווינניפּעג, 4 הינער.

א. י. בוקוואַלד, האַליפאַק, סאַסק., א האַלבע קיים אייער.

מרס. ל. טשווירטשיל, ווינניפּעג, 25 פונט מצות.

מרס. טשאַטשינאַוו, ווינניפּעג, 10 פונט מצות.

מרס. ווס. עפּשטיין, וועסט סעלקירק, מאַנ., 1 קיים אייער.

ד. ריש. גרינבערג, גימלי, מאַנ., 1 קיים אייער.

טהאָס. געלמאַן, לאַנדאַר, מאַנ., 1 קיים אייער.

ס. קראַסנאָף, הילדאַ, אלטאַ, 1 קיים אייער.

מרס. לייאָנס, ווינניפּעג, 10 פ. מצות.

מרס. מיינס, ווינניפּעג, 5 פונט מצות.

א. מיזניק, האַדזשוויל, סאַסק., א האַלבע קיים אייער.

מרס. מאַרשאַק, ווינניפּעג, 2 מיידלשע דרעסעס.

נעשאָנאַל קאָנסיל אָף דזשואיש דזשו־ניאָרס, פאָרט ווילליאַם, אָנט.: 104 פאַר זאַקן.

מר. נעמיראָווסקי, ווינניפּעג, 10 פונט מצות.

נעשאָנאַל קאָנסיל אָף דזשואיש דזשו־ניאָרס, ווינניפּעג, 1 קיים אַראַנדזשעס און 25 פונט נים.

ה. פּאַזען, טשאַטפילד, מאַנ., 1 קיים אייער.

דזש. ראָזענבערג, סטאַנוואַל, מאַנ., 1 קיים אייער.

ראַבקין ברידער, פאָרטעדזש לאַ פּרייריי מאַנ., א האַלבע קיים אייער.

מ. ראָזנער, לאוו פאַרס, מאַנ., א האַל־בע קיים אייער.

ראַבינאָוויטש ברידער, איטונאַ, סאַסק. 1 קיים אייער.

ב. סינגער, וואַראָסטאָן, סאַסק., 1 קיים אייער.

מרס. ס. זלאָטין, ווינניפּעג, 10 פונט מצות.

ר. סטיימאַן, ווינניפּעג, 10 פונט מצות און 4 פונט מצהמעל.

ל. סטיין, ווינניפּעג, ½ קיים אייער.

מ. טעפלער, ווינניפּעג, 10 פונט מצות.

וויקער ברידער, ברוקסבי, סאַסק., 1 קיים אייער.

דזש. ווייַנסטאָק, דזשאַנסען, סאַסק., 1 קיים אייער.

פ. ווייַדמאַן, ווינניפּעג, 10 פונט מצות און 1 טשיקען.

פרעד וואָלטש, מוסאַמין, סאַסק., 1 קיים אייער.

ס. וואָלפמאַן, ווינניפּעג, א האַלבע קיים אייער און 20 פונט צוקער.

ל. וואַסערמאַן, אראַן סאַסק., 1 קיים אייער.

צוליב די שלעכטע צייטן און דער פאַר־קלענערונג פון א סך קוואַלן פון איינ־קונפט, פירט אָן אונזער אינסטיטוציע א שוערן קאַמף אין איצטיקן מאָמענט. דער־פאַר זיינען מיר צווייפאַך דאַנקבאַר פאַר אייערע ווערטפולע בייַשטייערונגען און מיר וויל אויסדריקן אונזער הארציקסטן דאַנק און מיר בעטן זייער אייער ווייטער־דיקע שטיצע אויף דאָן דער צוקונפט פאַר אונזער ווערטפולן צווענד.

ד. ספּיוואַק, פּרעזידענט

באַנוצט זיך מיט די קאַלומס
— פון —
„דאָס אידישע וואָרט"
פאַר אלע
חיימישע און געשעפט
אַנגעלעגנהייטן

QUEENS THEATRE
היינט — ליידים פריי!
„אייביקע כלה"
דאָס ליד „די אייביקע כלה" וועט אויעקגעגעבן ווערן פריי
פרייטאָג און שבת
ליידים פריי
יעקב קאָהן (בערלין) קאָמפּ.
די פאַרנאַנענהייט, די גענעראַלן און די צוקונפט פון

מענשן מיט שוואַכע הערצער זאָלן ניט קאָמען צו דער רוט סניידער קייס
זונטאָג אָוונט — קאַנצערט

מאַניטאָבא
מיוזיקאַל
קאָמפּעטישאָן
פעסטיוואַל
פּלעיהאַוז טעאַטער
קאַנקאָרסן
פאַר דאָנערשטאָג אָפּר. 23
2 אויינער בייטאָג, איינט־יט 25ס.
מיידלאַך סאָלאָ—נידערעריקע שטימע פיל און פּיאַנאָ דועט —
אינטערמידיאַיט.
סקול כאָרן — גרייד 2
סקול כאָרן — גרייד 1 און 2
פּיאַנאָ סאָלאָ — אינטערמידיאַיט
סקול כאָרן — גרייד 1 ביז 6
8 אויינער אָוונט. איינטריט 50ס
אייקינס מעמאָריאַל טראָפּעי
דזשוניאָר כאָרן
בעסטע סאָפּראַנאָ סאָלאָ.

די רוט סניידער קייס

איך גלויב אז עס איז ניט פאַראַן קיין איין מענש, איך אדער קריסט, וואָס האָבן ניט געלעזן פון דער רוט סניידער קייס — און קיינער פון די מיליאָנען מענשן וועל־כע האָבן געלעזן ווי רוט סניידער צוזאַמען מיט איר געליבטן דזשאַד נדעי. האָבן פאַר־צוינג דעם האַלז פון רוט סניידערס מאַן און אים דער׳הרג׳עט מיט א האַמער, כדי זיי זאָלן קאָנען לעבן פריי — און איינ־קאַסירן די 90 טויזנט דאָלאַר אינשורענס וואָס מרס. סניידערס האָט אינשורט איר מאַן, מר. סניידער.

אלע מענשן וועלכע האָבן דאָס געלעזן האָבן געשטוינט, געשיפּפּט. איינציקע זיי־נען געווען פאַר און איינציקע זיינען געווען קענן געבן דאָס רוט סניידער דעם עלעקטריק שער. און אַט די מיליאָנען מענשן האָבן זיך קיינמאָל ניט אָפּגעשטעלט צו פרעגן די גרויסע פראַגע, וואָס וועט ווערן פון דאַ־וועט איבערבלייבן נאָך איר מאַמעס טויט. וואָס וועט די וועלט דיינקען, וועגן דעם קינד? ווי אזוי וועט די „סאָסייטי" אויפ־נעמען זי אפילו וועגן זי וועט זיין דאָס בעסטע מיידל אין דער וועלט? צי וועט זי קענען דערגרייכן א גרויסן פּאָזישאָן אין דער וועלט? מר. יעקב קאָהן (בערלין) איז דער איינציקער וועלכער באַהאַנדלט אַט די גרויסע פראַגע. ער האָט אָנגעשריבן די פראַנאַנענהייט — די קענגוואַרט און די צוקונפט פון רוט סניידערס קייס און עס וועט געשפּילט ווערן אין קווינס טעאַ־טער דעם פרייטאָג און שבת, ליידים פריי.

ברוך באַרסקי ע״ה
מיר באַדויערן דעם טויט פון אונזערע געוועזענעם געטרייען מיטגלי־ד און מיר דריקן אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל צו זיינע קינדער אין זייער גרויס־ן פאַרלוסט. הכקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
פאַוואָלאָטשער
רעליף סאָסייטי

מענעדזשער פון בוירקס צוריק פון איינקויף רייזע

דער מענעדזשער פון הענרי בוירקס און זון, לימיטער, האָט זיך ערשט צוריק גע־קערט פון אַן איינקויף רייזע פון אייראָ־פּיאישע צענטערן. "ווען דיי צייטן זיינען ניט אמבעסטן, דאַמאָלסט ווערן געבאָרן נייע אידייען", האָט געזאָגט א. ל. סקרייוו־נער, פאַר א פאַרטרעטער פון "דאָס אידי־שע וואָרט" אין אַן אינטערוויו.

אויף זיין איינקויף רייזע אין אויסלאַנד האָט מר. סקרייוונער באַמערקט די ווער־קונג פון ניט־נאָרמאַלע ביזנעס אויף כמעט יעדן בריטישן און אייראָפּייאישן מאַר־קעט. די שווערע צייטן זיינען באַמת גע־וועזן פאַר אַלע אַרויסייגנדיקן טייפּ און כאַראַקטער. און נאָוועלטיס אין זיין פאַרטיקולאַר לייַן זיינען איצט אַרויס־געבראַכט א סך בעסערע און שעכערע ווי אין דער צייט ווען ביזנעס זיינען געווען בעסער.

"אַרטיסטן און דעזיינערס זיינען קאַ־פּיטאַלזירט, אַז זייערע מחות אַרבעטן איבערשטונדן, אַזוי צו זאָגן, מיט דעם רע־זולטאַט וואָס איך האָב אַזוינס קיינמאָל פריער ניט געזען אויף מיינע פריערדיקע רייזעס", האָט מר. סקרייוונער געזאָגט.

די נאָוועלטיס דזשעלרי, טשיינאַ, קריס־טאַלוואַרג און א. וו. זיינען פון אַן אויר־סערגעוויינלאַך פרישן און צוציענדיקן כאַראַקטער. אין די דעפּאַרטמענטס פון פיי נע לעדער גודס און קאָסטיום דזשעלרי פון פאַריז, האָט די פירמע געקויפט אזעלכע פראַכטפולע אַרטיקלען וואָס זיי איבער־שטיינען מיט זייער אריגינעליטעט און צוי־בער אפילו די סחורות פון די בעסטע צייטן.

מר. סקרייוונער איז געווען אין די פאַר־שיידענע צענטערן צוזאַמען מיט פאַרטרע־טער פון דער בוירקס אַנאַדער פעקטאָרי, און די אַנדערע בראַנשעס פון דער פירמע, וואָס זיינען פאַרשפּרייט איבער דער דאָמיניאָן. "אויף דער רייזע, איז עס גע־ווען העכסט צופרידנשטעלנד צו געפינען די פאַרשיידענע מאַרקעטס אנערקענענדיק א גרויסע הויכשעצונג אין בריטישן טריי־אַזוי, אז די פאַראייניקטע שטאַטן (וואָס זיינען ביז לעצטנס געווען דער הויפּט קונה פון אייראָפּע) האָט געלאָזט פלאַץ צו גרויס בריטאַניע אין פאַרעם און אינ׳ם ווערט פון ביזנעס, אין די אויבן דערמאָנטע סחו־רות", האָט ער געזאָגט.

—(::)—

$11.50 פאַר דער תלמוד תורה

רעדאַקציע פון „דאָס אידישע וואָרט".

חשובו׳ע הערן: —

איך שיק אייך א טשעק אויף $11.50. דאָס געלט איז געזאַמלט געוואָרן ביי א שמחה פון דער נייע געבאַרענער טאָכטער ביי מר. און מרס. הערי מאַרים, פאַרט־פרעזענטס, אַנט.

מיר בעטן אייך אזוי גוט זיין און אי־בערגעבן דאָס געלט צו דער פאַרוואַלטונג פון דער ווייניפּעגער תלמוד תורה. פאַלגנ־דיקע האָבן ביינגעשייערט צו 2 דאָלאַר: ג. לערמאַן, קאָהען און רייט, מ. שער און זיין פריינט; צו 1 דאָלאַר: הערי מאַרים, ס. ריידמאַן, עליק לערמאַן, אַב בין, באַרני לאוב; ב. מילער — 50 סענט, סדר־הפל — $11.50.

מיר דאַנקען אייך אין פאַראויס.

מיט אכטונג,

ג. לערמאַן.

האַלט זיך פריי פון פעטסייט — פילט יונג

ניט ווי די פייסטע זאָלצן, קרושען אין ניט פשוט אַן אַפּזיר מיטל — אויב דאָס איז אלץ וואָס איר ווילט וועט יערער פאַרט זאָלץ מיט יערן פאַרט לייבל זיין גוט — אבער איז דאָס אלצדינג וואָס איר ווילט?

ווען איר נעמט קרושען זאָלצן טוט איר ניט נאָר בלויז פּסיכולוגיש אייערע נערוועס, לעבער און נירן צו מאַכן פונקציאָנירן נאָטירלאַך און פעריפעקט, נאָר איר פאַרוואַרנט יערן אינערלאַכן אָראַן, גלענד, נערוו און פאַרעס אין דעם עקרפּער מיט נאַטורס אייגענע רעוויטאַליזירטע און ווייַ־דער יונגמאַכנדיקע מיטעלן.

קויפט א פּעקעל קרושען זאָלצן און וועלכער עס איז דראַן סטאַר — נעמט אויף׳האַלבע פּייַלעפל אין א גלאַס הייסע וואַסער יעדן מאָרגן פאַר בערעפעסט — פאַרגעסערט דעם געבראַוך פון זעמ און מעקט פאַרגיינדיקע שפּייַז און מאַכט מעפיקע רעזולטערט איבערנענען — אין בלויז עטלאַכע טעג וועט זיך אייער פאַרשלעפּטקייט ענדערן צו אקטיוויטעט און דאָס לעבן וועט ליכטיקער.

א ווירדיקיגע פרוי שרייבט: "איך האָב ערשט אנגעפאַנגען צו נעמען מיין צווייטע פּעקעל קרושען זאָלצן און איך האָב אין פאַרלירן פּלייַש —איך האָב אויסגעפאַרשט דעם טור פון פּלייַש רעדוקציע".

(וויַיטערעס קומט)

בוך דער פריי פון בוך

פאַר דער תלמוד תורה

איך בין אין ווייַנבערג, מאַנ., אין אַ בוך פון דער פאַרוואַלטונג פון דער תלמוד תורה. אין דער בוך זיינען אויפגעשריבן אַלע נאָמען פון דער פאַרוואַלטונג, אַלע פאַרשטיי־ער, אַלע אַנדערע אַמטלעכע פּערסאָנען, אַלע אַנדערע אַמטלעכע פּערסאָנען, אַלע אַנדערע אַמטלעכע פּערסאָנען